

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Domácí násilí, institut vykázání z pohledu Policie ČR
(novela zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zpracoval: Zdeněk Neuschel
Vedoucí práce: Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.

6. května 2010

Abstrakt

Domácí násilí je sociálně patologický jev, který vyžaduje v rámci interdisciplinárního přístupu komplexní řešení. Klíčová role v systému patří Policii ČR, která se ve většině případů dostává jako první do kontaktu s obětí a pachatelem a je zmocněna ke kontrole a zamezení nepřijatelného jednání. Za daného právního stavu by policisté měli zajistit bezpečí ohrožené osoby, zadokumentovat incident, účinně usměrnit násilnou osobu a zvládnout specifickou komunikaci s obětí domácího násilí.

Tato bakalářská práce se zabývá postupem policejních orgánů při řešení incidentů vykazujících znaky domácího násilí v souvislosti s přijetím zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který je účinný od 1.1.2009, a jeho srovnání s předešlou právní úpravou řešící problematiku domácího násilí.

Cílem práce je popsání platné právní úpravy, její porovnání s předešlým stavem, který byl řešen novelou původního zákona o Policii ČR, provedenou zákonem č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím účinnou od 1.1.2007 do 31.12.2008 a zhodnocení dosavadního vývoje, zvláště zda zjednodušení práce orgánů Policie ČR v oblasti institutu vykázaní násilné osoby při řešení incidentů se znaky domácího násilí má vliv na práci policie a řešení těchto případů.

Vlastní práce byla provedena metodou dotazování formou nestandardizovaného rozhovoru v rámci kvalitativního výzkumu. Rozhovor byl proveden u vzorku příslušníků policie, služebně zařazených na základních útvarech policie, kteří řeší problematiku domácího násilí. Rozhovor na stejné téma se uskutečnil i s vedoucími pracovníky různých stupňů velení v působnosti Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje. Dalšími respondenty byli pracovníci intervenčního centra, zaměstnanci orgánů sociálně právní ochrany dětí a též pracovníci neziskových organizací působících v dané problematice v rámci Jihočeského kraje a rozborem případové studie.

Změnou právní úpravy došlo ke změně procesu ve vykázaní násilné osoby, z postupu ve správním řízení na oprávnění policisty dle zákona o Policii České republiky. Výzkumem bylo zjištěno, že změnou v postupu při vykázaní násilné osoby ze společného obydlí policejním orgánem se zrychlil vlastní průběh vykázaní a tím i

možnost účinnější ochrany ohrožené osoby. Změna procesu nemá žádný vliv na posouzení samotného incidentu.

Abstract

Domestic violence is a social-pathology phenomenon, which requires a complex solution in terms of inter-disciplinary attitude. Key role in the system is the one of the Police of the Czech Republic (further PCR), which in most cases gets first into the contact with a victim and an offender and is authorized to the control and prevention of unacceptable act. According to the legal situation the policemen should secure the safety of an endangered individual, document the incident, effectively regulate a violent person and handle the specific communication with the victim of domestic violence.

This thesis deals with the procedure of police organs at the solution of incidents, showing the signs of domestic violence in the connection to the adoption of Act No. 273/2008 Coll., on the PCR, which has been valid since 1st January 2009, and its comparison to the previous legal regulations solving the problems of domestic violence.

The objective of the thesis is the description of valid legal regulations, their comparison to the previous state which was solved by the amendment of the original law on the Police of the Czech Republic carried out by the Act No. 135/2006 Coll., on protection against domestic violence valid from 1st January 2007 to 31st December 2008 and the assessment of present development, especially if the simplification of work of PCR organs in this area (institute of expulsion of a violent person at the solution of incidents with the signs of domestic violence) influences the work of police and solution of these cases.

The thesis itself was carried out by the method of questioning, the form of non-standardized interview in terms of qualitative research. The interview was carried out in the sample of police members, placed in basic police stations, where they solve the issue of domestic violence. The interview was also carried out with officials of various command types in the sphere of Regional Police Headquarters of South Bohemian Region. Other respondents were the workers of intervention centres, employees of social and law protection of children institutions and the workers of non-profit organizations functioning in South Bohemian Region and the analysis of study case.

By the change of legal regulations the process concerning expulsion of violent person was changed (from the procedure in administrative action to authorisation of a

police officer according to the law on PCR). It was found out that by the change in the procedure at expulsion of violent person out of the house by a police organ the course of expulsion became faster and also the possibility of efficient protection of an endangered individual. The change of the process has no effect on the incident assessment.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Domácí násilí, institut vykázání z pohledu Policie ČR (novela zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR)“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 6. května 2010

.....
Zdeněk Neuschel

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Petře Zimmelové Ph.D. za významnou pomoc a odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	10
1 Současný stav.....	12
1.1 Vymezení pojmů.....	16
1.1.1 Definice domácího násilí	16
1.1.2 Znaký domácího násilí	18
1.1.3 Fáze domácího násilí	20
1.1.4 Syndrom týrané ženy	21
1.1.5 Základní pojmy	22
1.2 Právní aspekty ochrany před domácím násilím v ČR.....	23
1.2.1 Trestně právní rámec ochrany před domácím násilím	23
1.2.1.1 Trestný čin „Týrání osoby žijící ve společném obydlí“ § 199 TZk.....	24
1.2.1.2 Trestně procesní pojetí domácího násilí.....	26
1.2.1.3 Postavení osoby poškozené domácím násilím v trestním řízení	28
1.2.2 Domácí násilí v občanském a rodinném právu.....	29
1.2.3 Institut vykázání – domácí násilí z pohledu policejního práva.....	31
1.2.3.1 Řešení případů domácího násilí zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.....	32
1.2.3.2 Institut vykázání z pohledu platné právní úpravy	36
2 Cíl práce.....	41
3 Metodika	42
3.1 Rozhovor.....	42
3.2 Metodika výběru respondentů	43
4 Výsledky	45
4.1 Změnila se možnost pomoci oběti domácího násilí?	45
4.2 Přístup orgánů Policie ČR při řešení domácího násilí po přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.	50
4.3 Přinesla změna zákona v možnosti vykázání násilné osoby pozitiva či negativa?	54

4.4	Jakým směrem se pohybuje počet vykázaní násilné osoby a počet výjezdů k incidentům se znaky domácího násilí?	56
4.5	Jaká je spolupráce mezi subjekty, které řeší problematiku domácího násilí? Kam by měla spolupráce směřovat?	59
4.6	Kazuistika	63
5	Diskuze	66
6	Závěr	72
7	Seznam použitých zdrojů	73
8	Klíčová slova	78

Úvod

Domácí násilí lze považovat za nejvíce rozšířenou formu násilí, které vykazuje velkou latenci. Původně bylo násilí v rodině nebo mezi partnery považováno za privátní záležitost. Ale žádné násilí, tedy ani domácí násilí, není soukromou záležitostí, a proto je i v těchto případech plně odůvodněna legitimnost zásahu ze strany státu. Omezování všech forem násilí včetně domácího násilí patří k zásadním úkolům resortu vnitra. Nezastupitelnou úlohu při omezování domácího násilí sehrává Policie České republiky (dále jen „policie“). Nezřídka je však policie kritizována za pasivní přístup k řešení domácího násilí zejména v těch případech, kdy dojde k vážným škodám na zdraví nebo životech obětí.

Novela trestního zákona, a to § 215a trestního zákona, účinná od 1.6.2004, která měla být nástrojem k zamezení týrání, poměry nezměnila. Výrazněji se ochrana obětí domácího násilí projevila až přijetím zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen „zákon na ochranu před domácím násilím“), který vychází z domácího násilí jako komplexního problému, který není zvládán již pouze policejními opatřeními.

Stávající možnosti, tedy trestně právní řízení s pachatelem, které zůstaly nedotčeny, byly rozšířeny o správní opatření – vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, a dále o sociálně právní pomoc intervenčních center a v neposlední řadě o možnost občansko právního řešení vzniklé situace.

Ke dni 1.1.2009 byl postup orgánů policie v oblasti institutu vykázaní dále zjednodušen zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který by měl policii umožnit rychlou a účinnou reakci vůči násilné osobě s dalším propojením na intervenční centra, orgány sociálních služeb a justici.

Cílem bakalářské práce je popsání platné právní úpravy (de lege lata), porovnání s úpravou minulou a zhodnocení dosavadního vývoje, zejména v souvislosti zda zjednodušení práce Policie České republiky v oblasti institutu vykázaní násilné osoby při řešení incidentů se znaky domácího násilí má vliv na řešení případů domácího násilí.

Mým cílem bylo rovněž rámcově popsat i možné návrhy právní úpravy de lege ferenda. Zde se domnívám, že jak odborná, tak i laická veřejnost může stále přispět

svými podněty k lepšímu postavení obětí domácího násilí v budoucnu, jelikož tak závažný problém, jakým domácí násilí bezesporu je, nemůže být vyřešen přijetím jednoho, byť komplexního zákona a přijatou novelou části řešení, ale se bude postupně zdokonalovat a vyvíjet v rámci celospolečenských vztahů a chápání domácího násilí jako nebezpečného fenoménu.

1 Současný stav

Domácí násilí je stále velmi aktuální, široce medializovaná problematika, ať již z pohledu osoby ohrožené domácím násilím či z pohledu násilné osoby, ale i z pohledu dalších zúčastněných subjektů. I když se nejedná o nový problém, po mnoho let bylo násilí v rodině značně tabuizováno a přehlíženo. Dlouhou dobu bylo vnímáno násilí uvnitř rodiny anebo uvnitř partnerských vztahů jako privátní záležitost. Až v posledním čtvrt století se postoje k domácímu násilí výrazně změnily. Nejdříve v USA a následně v Evropské unii jsou přijímána různá legislativní a také sociální opatření s cílem včas intervenovat a řešit případy domácího násilí. V České republice je možné za bod zlomu považovat přijetí novely trestního zákona v roce 2004, kdy dal stát najevo svoji vůli netolerovat domácí násilí. Přesto se situace obětí i pachatelů domácího násilí v českých podmínkách příliš nezměnila.¹ Ve společnosti však již docházelo k podstatné změně v náhledu na nepřipustnost domácího násilí. Tento posun se promítl do pozitivního práva jednak přijetím již zmiňované novely trestního zákona, který s účinností od 1.6.2004 počal hodnotit domácí násilí jako trestný čin „Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě“ dle ustanovení § 215a TZ, jednak od 1.1.2007 nabytí účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím. Tímto aktem vyvrcholilo mnohaleté úsilí nevládních organizací i profesních iniciativ o provázanou institucionální ochranu osob ohrožených domácím násilím a postih osob násilných.² Přijetím uvedeného zákona se přešlo od pouhé kriminalizace domácího násilí k systémovému propojení prevence, pomoci obětem násilí a posílení ochrany nezletilých dětí.

Filozofie zákona vychází ze tří ústředních myšlenek:³

- Prioritou je prevence domácího násilí ve smyslu včasné reakce (intervence), která zabrání opakování incidentů a jejich eskalaci. Tím stát považuje domácí násilí už v jeho počátečních stádiích, kdy se ještě nemusí jednat o trestný čin, jednoznačně za nesoukromý a netolerovatelný jev. „Domácí násilí je specifický

---

¹ Čírtková, L. Domácí násilí. Kriminalistika, 2006, č.3. s. 187-199

² Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, s. 9-11

³ Čírtková, L., Vitoušová, P. Domácí násilí-nová legislativa první rok v praxi, Kriminalistický sborník, 2008, č. 3, s. 3-4

problém, který vyžaduje specifická řešení. Oběť se především neobejde bez pomoci z vnějšku. Stát má právo a povinnost vstoupit do rodiny, kde se vyskytuje násilí. Na tomto závěru, který je totožný se zahraničními zkušenostmi a legislativní praxí (USA, Rakousko, SRN, Švédsko, Kanada atd.), se shodují prakticky všechny státní i nestátní organizace v ČR, s výjimkou ultrakonzervativních náboženských společností.“⁴

- Ochrana osob ohrožených domácím násilím, kdy do doby přijetí zákona bylo zajištění bezpečí soukromou záležitostí primárních i sekundárních obětí. Byly to právě ohrožené osoby (podle statistik zejména ženy a děti), kdo v zájmu zajištění vlastního bezpečí opouštěl ze strachu před dalším násilím společné obydlí. Účinností zákona došlo k zásadní změně, kdy povinnost chránit oběť přešla zejména na Policii ČR. Podle vyhodnocení rizika přijímá policie adekvátní opatření k ochraně ohrožené osoby. Jedním z opatření, které slouží k ochraně oběti, je vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Domácí násilí psychicky traumatizuje oběť a vede ke ztrátě schopnosti řešit tíživou situaci. Institut vykázaní má nejen zajistit ochranu ohrožené osoby před dalším násilím, ale má také přispět k její psychické stabilizaci, tak aby opět získala kompetence pro hledání vhodných způsobů řešení své situace. Vykázaní není samotným a izolovaným opatřením, ale iniciuje další formy podpory oběti.
- Třetí myšlenkou zmíněné filozofie je komplexní přístup k řešení případů domácího násilí. Domácí násilí je složitý komplexní problém, který není řešitelný z jednoho místa a vyžaduje interdisciplinární přístup. K místům prvního kontaktu s obětí domácího násilí patří podle výzkumů zejména policie a lékaři (ošetření utrpěných zranění). Další složky sítě reprezentují místa poskytování sociálních služeb a OSPOD. V neposlední řadě se na řešení případů domácího násilí podílejí i justice a přestupkové komise. Každá z vyjmenovaných složek je přítom specializovaná a plní konkrétní úkoly. Pro kvalitní řešení

---

⁴ Bednářová, Z., Macková, K., Prokešová, H. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. s. 8

případů domácího násilí je proto mezioborová spolupráce všech těchto složek zcela nezbytná.

Přijatý zákon o ochraně před domácím násilím přinesl zásadní zlom v tom, že propojil dosud oddělené složky a jejich působení do celistvého systému včasné a účinné intervence v případech domácího násilí. Klíčové změny iniciované přijatým zákonem se týkaly zejména policie, justice a oblasti sociálních služeb. Právě u těchto složek došlo k výrazným posunům v jejich povinnostech a působnostech.

Policii ČR přibyla povinnost chránit ohroženou osobu před dalšími nebezpečnými incidenty domácího násilí a tato povinnost byla formulována zcela konkrétně a jednoznačně. Škála možných policejních opatření je dostatečně široká a pohybuje se v rozpětí mezi „domluvou násilné osobě“ na straně jedné a návrhem na její vzetí do vazby na straně druhé. Vykázání násilné osoby ze společného obydlí na 10 dnů (dobu nelze zkrátit) představuje z pohledu policie opatření sloužící k ochraně oběti. Nejedná se o trestněprávní sankci a do 31.12.2008 bylo vykázání prováděno jako opatření ve správním řízení. Samotné vykázání je významným momentem i z pohledu psychologie pachatelů domácího násilí. Násilné osobě se otevírá prostor ke korekci nevhodného chování, a to dříve než se dopustí trestného činu. Kriteria pro aplikaci vykázání jsou založena na kvalifikované analýze hrozby dalších útoků násilné osoby. Pro posouzení rizik využívá policie českou adaptaci licenčního postupu „Spousal Assault Risk Assessment“, jehož autory jsou kanadský psycholog P.R.Kropp a švédský forenzní psycholog H. Belfrage (dále jen „SARA DN“). Při aplikaci vykázání policie povinně informuje příslušné intervenční centrum a OSPOD, které zajišťují navazující sociální služby poskytované ohroženým osobám.⁵

Dnem 1.1.2009 vešel v účinnost nový zákon o Policii České republiky. Tímto zákonem č. 273/2008 Sb. došlo i ke změnám a k upřesnění institutu vykázání. Z předchozí právní úpravy nebylo převzato ustanovení, kterým byla dána povinnost při vydání rozhodnutí o vykázání postupovat, nestanovil-li zákon jinak, podle správního řádu. Současná právní úprava chápe vykázání jako faktický úkon, opatření

---

⁵ Čírtková L., Vitoušová P. Domácí násilí – nová legislativa první rok v praxi, Praha. Kriminalistický sborník, 2008, č. 3, s. 3-8

preventivního charakteru, oprávnění realizované policistou přímo na místě. Vykázání násilné osoby, po přijetí nového zákona o Policii ČR, provádí policista formou ústního oznámení vykázané i ohrožené osobě a vyhotovením potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu.⁶

Dále se v aplikační praxi vyskytly nesprávné postupy, kdy nebylo zcela jednoznačně policisty pochopeno vydání rozhodnutí o vykázání jehož součástí byl rovněž zákaz návratu do vymezených prostor, které bylo, zvláště v počátcích účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím, často vydané současně s rozhodnutím o zákazu vstupu do společného obydlí (v roce 2007 bylo nesprávně vydáno v 84 případech, tj. 9,8% duplicitních rozhodnutí z celkového počtu případů, v roce 2008 klesl celkový počet nesprávných duplicitních rozhodnutí na 19 případů, tj. 3% z celkového počtu případů)⁷, je po přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR stanovena policistovi jednoznačně povinnost násilnou osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí vykázat, a to i v její nepřítomnosti.⁸ Vykázání tedy zůstalo jako jediná forma rozhodnutí.

Podstatnou změnou podoby ochrany před domácím násilím je skutečnost, že oproti dříve poskytované toliko teritoriální ochraně ohrožené osoby, může nyní Policie ČR se souhlasem osoby, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, této osobě nebo v odůvodněných případech také osobám blízkým ohrožené osobě, poskytnout v souladu s ustanovením § 50 zákona o Policii ČR krátkodobou ochranu osoby, tedy personální ochranu. Krátkodobou ochranou osoby se pro účely zákona rozumí opatření zahrnující

- fyzickou ochranu,
- dočasnou změnu pobytu osoby,
- použití zabezpečovací techniky, nebo
- poradensko – preventivní činnost.⁹

---

⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 44 odst. 3

⁷ Vitoušová, P. Vykazování v ČR. Dostupné z www: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>

⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 44 odst. 1

⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 50

V nové právní úpravě došlo i k extenzivnímu vymezení subjektů, kterým do 24 hodin od vstupu zákrok provádějícího policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázání násilné osoby. Mimo zavedené praxe, kdy je záznam zasílán příslušnému intervenčnímu centru a pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle policista kopii úředního záznamu o vykázání ve stanovené lhůtě i příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí, a nyní též i soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu.¹⁰

V neposlední řadě nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Námitky poté policista předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání.¹¹ Dále jsou v zákoně upraveny lhůty pro písemné námitky a jejich podání. Podaná námitka nemá odkladný účinek. Stejně tak nemělo odkladný účinek ani odvolání do rozhodnutí, ale i zde bylo nutné zachovat veškeré náležitosti procesu dle správního řádu, včetně příslušnosti odvolacího orgánu.

1.1 Vymezení pojmů

1.1.1 Definice domácího násilí

Legální definici pojmu domácí násilí naše právní úprava nezná. Jak uvádí Střílková¹² „určitým způsobem se o ni pokusila důvodová zpráva k zákonu na ochranu před domácím násilím. Domácí násilí charakterizuje jako násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně

¹⁰ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 47 odst. 3

¹¹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 44 odst. 5

¹² Střílková P., Fryšták M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, s. 13

identifikovat osobu násilnou i ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhružky útokem směřují.“

Trestnost domácího násilí je upravena v § 199 zákona č. 40/2008 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZk“) jako týrání osoby žijící ve společném obydlí.¹³ Týráním je myšleno zlé nakládání (jde o působení fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické) vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které týraná osoba pocítuje jako těžké příkoří. Trvalost jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající.¹⁴ Předmětem útoku je nejen osoba blízká, kterou se dle ustanovení § 125 TZk v souladu s § 116 OZ rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní, ale i jiná osoba, za podmínky, že žije s pachatelem ve společném obydlí. Dle § 133 TZk se obydlím rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Toto vymezení pokrývá tedy mimo obytných domů a bytů i obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení lidí. Na důvodu spolužití v takovém společném bytě nebo domě nezáleží. I když v pozitivním právu není pojem násilí vyložen, konstatuje se v komentáři k ustanovení § 89 odst. 6 TZ¹⁵, že násilí je prostředkem k dosažení nějakého cíle. Právní teorie poté dále v uvedeném komentáři rozlišuje násilí „vis absoluta“, kdy složka vůle u oběti zcela chybí a vylučuje vlastní jednání oběti, a násilí „vis compulsiva“, které jak uvádí i Voňková,¹⁶ „nemá za cíl vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, jemuž oběť odolává jen s obtížemi, protože je prováděným násilím ovlivněna, neboť násilí bude pokračovat tak dlouho, pokud se oběť nepodvolí. To je charakteristické pro domácí násilí.“

---

¹³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 199

¹⁴ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon, Komentář – díl II. s. 1273

¹⁵ Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář – díl I. s. 588-596

¹⁶ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, s. 13-14

Nesmíme ale zapomínat, že pojem domácí násilí není jen čistě pojmem právním. V kontextu sociálních věd je domácí násilí označováno jako závažný sociálně patologický jev s důrazem na jeho ničivé dopady na sociální skupinu rodiny, která tak přestává plnit své společenské funkce. Domácím násilím tak trpí nejen týraná osoba, ale i další členové rodiny, zejména děti (tzv. nepřímé, skryté oběti). Světová zdravotnická organizace (WHO) definovala proto násilí mezi rodiči jako formu psychického týrání dětí. Dlouhodobým následkem zažitého násilí mezi rodiči může být nápodoba a opakování modelu násilných partnerských vztahů ve vlastní dospělosti.¹⁷ Dále na domácí násilí můžeme nazírat z pohledu genderového, vycházejícího z majoritního zastoupení žen jakožto obětí domácího násilí zdůvodněného nerovnoměrným rozdělením moci uvnitř patriarchálního partnerského vztahu vyplývajícího z hegemonu maskulinity. Tento přístup nejenže působí diskriminačně vůči mužům jako obětem, ale zcela vylučuje děti, sourozence či prarodiče, ať už jako oběti nebo násilné osoby, ačkoli i tito spadají do fenoménu domácího násilí. Domácí násilí můžeme posuzovat i z pohledu psychologického, který primárně vyzdvihuje důsledky domácího násilí pro fyzicky či jinak týranou osobu (přímou oběť). Mnohé způsoby reagování oběti na násilí páchané blízkou osobou jsou totiž málo srozumitelné. Tolerování násilí, snášenlivost až apatie ze strany oběti vyvolávají přinejmenším údiv. Uvnitř partnerských vztahů může totiž docházet k rozmanitým podobám a variantám násilných incidentů. Domácí násilí má podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji v jejich kombinaci.¹⁸

1.1.2 Znaky domácího násilí

O domácí násilí¹⁹ se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

1. *Opakování a dlouhodobost* – k násilí dochází opakovaně, za domácí násilí nelze považovat ojedinělý a jednorázový incident, byť mu lze připisovat závažné důsledky. Z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o

---

¹⁷ Čírtková, L. Domácí násilí. Kriminalistika. 2006, č. 3, s. 190

¹⁸ Střílková, P., Fryšták, M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, s.13-16

¹⁹ Čírtková, L., Vitoušová, P. Pomoc obětem(a svědkům) trestných činů, s. 108 - 110

domácí násilí. Může to však být jeho začátek. Domácí násilí má svou historii. Z násilí se postupně stává pravidlo chování a ohrožená a násilná osoba se dostávají do stále silnější vzájemné závislosti.

2. *Eskalace násilí* – jednotlivé násilné útoky se vyznačují vzrůstající intenzitou, obvykle začíná útoky proti lidské důstojnosti, k nimž se postupně přidávají útoky proti zdraví, které v konečném stadiu přechází v brutální a život ohrožující útoky. V zárodku nemá domácí násilí podobu trestného činu. Na rostoucí intenzitu si účastníci postupně přivykají. Násilný vztah je doprovázen fázemi klidu a usmírování, kdy s postupným rozvojem agrese se zkracují období klidu na úkor fází eskalujícího násilí (tzv. spirála násilí).
3. *Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí, uplatnění moci a kontroly* – postavení oběti a pachatele je nerovné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů nemění. Pachatel uplatňuje kontrolu nad životem oběti zejména v oblasti jejích sociálních kontaktů a v oblasti ekonomické, násilím uplatňuje moc nad jejím každodenním životem. Domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu.
4. *Neveřejnost* – páchaní násilí v soukromí. Domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. K násilí dochází obvykle beze svědků. K jednotlivým útokům, které zapadají do kontextu domácího násilí však může docházet i na veřejnosti.

Fakultativním znakem domácího násilí může být i složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli. Oběť domácího násilí se chová jinak než oběti poškozené cizím pachatelem. Ochota k potrestání pachatele je kolísavá, po násilném incidentu hledají pomoc, posléze však mohou svůj postoj měnit. Důvodem může být psychický tlak a oprávněný strach z pachatele, který bývá zpravidla vyšetřován na svobodě. Důvodem může být i víra v polepšení pachatele, obava z osamocení a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, ztráta bydlení apod. Oběti si přejí zastavit násilí, doufají v pokračující vztah bez násilí, což má za následek to, že pachateli „odpustí a přijmou“ jej zpět a kolotoč domácího násilí tak může znovu pokračovat, což není stavem ideálním ani žádoucím.

1.1.3 Fáze domácího násilí

Domácí násilí se vyvíjí postupně, nebývá jednorázovým aktem. První projevy násilí bývají nenápadné, postupně se však upevňuje moc násilné osoby a závislost oběti na agresorovi. Násilí se objevuje ve fázích, které se neustále opakují. Tyto etapy bývají díky cyklické podobě označovány za „kruh domácího násilí“ nebo také „spirálu násilí“. V tomto názvu je zohledněna i vzrůstající agresivita a brutalita útoků.

V publikaci Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí²⁰ autorky textu uvádějí celkem čtyři fáze domácího násilí. V první fázi popisují vytváření závislosti oběti a princip moci a bezmoci. Tuto fázi lze nazvat „líbánky“, v souvislosti s domácím násilím však používají termín „vymývání mozků“. Ve druhé fázi „vytváření napětí“, se začínají objevovat problémy, ve vztahu vzrůstá napětí. Třetí fáze nazvaná „týrání“ se vyznačuje ztrátou sebekontroly agresora, kdy se k verbální agresi přidává také brachiální. Agresor vinu za násilné útoky přenáší na oběť nebo jiné vnější okolnosti. Čtvrtá fáze „sliby a líbánky“ se v určité modifikaci podobá fázi první.

Velice podobně popisuje fáze domácího násilí A. Buskotte²¹, kdy cyklus násilí uvádí ve třech fázích.

1. Stupňování napětí – hádky, agrese, verbální útoky a urážky.
2. Násilí – pro pachatele pocit odlehčení, prostředek k zachování moci. Nevnímá totiž brutalitu a násilí jako problém, nýbrž jako východisko, jako řešení svého stresu a konfliktů. Následně využívá násilí k efektivnímu prosazení svých vlastních zájmů, požadavků, přání a potřeb.
3. Líbánky a usmíření – pocit viny, omluva, usmíření.

Lze tedy konstatovat, že domácí násilí prochází třemi fázemi:

- fáze vytváření napětí bezprostředně předchází období týrání; agresor bývá podrážděný a explozivní, kritizuje oběť, která se snaží vyhnout konfliktu a obviňuje sama sebe,

---

²⁰ Bednářová, Z., Macková K., Prokešová H. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky OSPOD. s. 19-22

²¹ Buskotte, A. Z pekla ven: Žena v domácím násilí. s. 127-130

- období týrání, ve kterém agresor ztrácí kontrolu nad svým jednáním a dochází k propukání fyzického i psychického násilí; oběť se cítí bezmocná, bojí se,
- období usmiřování; agresor po období týrání cítí vinu, oběti se snaží omluvit a slibuje, že se násilí nebude nikdy opakovat, ujišťuje ji o svých citech, oběť mu věří, má naději, že se vztah urovná a agresorovi odpouští.

Tyto jednotlivé fáze se pak vzájemně opakují. Jediné, co se mění, je intenzita týrání, která se zvětšuje, a poměr délky trvání jednotlivých fází. Většinou se zkracuje fáze „líbánek“ a prodlužuje fáze týrání a vytváření napětí.²²

1.1.4 Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy lze vymezit jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí.

Veškeré symptomy týraných žen lze rozdělit do tří kategorií:²³

1. Naučená bezmocnost – specifický důsledek týrání osobou blízkou; týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě, ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek,
2. sebezničující reakce – objevují se především u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují zejména následující jevy:
  - popírání viny útočníka – týraná osoba vyvíjí partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem,
  - minimalizace následků – oběť bagatelizuje zranění, nevnímá vážnost situace a zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků,
  - popírání viktimizace – týraná žena vehementně popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravdivé důvody,

²² Střílková P., Fryšták M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s. 16

²³ Čírtková, L. Help 24: oběti domácího násilí. Dostupné z [www](http://www.help24.cz):

http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasili

- odmítání možnosti záchrany – ohrožená osoba popírá reálné možnosti pomoci,
3. příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu²⁴ – při zjišťování hloubky dopadu domácího násilí na oběť se vychází ze symptomů pro tuto poruchu uváděných:
- vtíravé a neodbytné pocity opakovaného prožívání traumatické události ve dne, v noci poté opakující se noční můry,
  - únikové příznaky vyhýbání se všemu, co by mohlo vyvolat vzpomínky na trauma,
  - nadměrné vzrušení, při kterém je oběť stále citově i tělesně připravená na další trauma. Organismus není schopen se uvolnit a odpočinout si.

Neléčená posttraumatická porucha často vede ke změně osobnosti. Touto poruchou mohou trpět i nepřímé oběti domácího násilí, zejména v případech dlouhodobého soužití.

1.1.5 Základní pojmy²⁵

- *Násilnou osobou* se rozumí osoba, která ohrožuje jinou osobu (ohroženou osobu) na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s ohroženou osobou žije ve společném obydlí, popřípadě jsou či byly spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a vzhledem k aktuální zadokumentované situaci, předešlým incidentům a riziku reálného ohrožení lze důvodně předpokládat, že tato osoba se bude i nadále dopouštět násilí vůči ohrožené osobě.
- *Vykázanou osobou* se rozumí násilná osoba, vůči které bylo rozhodnuto o uplatnění institutu vykázání podle § 44 zákona o Policii ČR, eventuálně rozhodnutím soudu uloženo, aby dočasně opustila společné obydlí a zdržela se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou (předběžné opatření soudu podle § 74 o.s.ř.).

²⁴ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, s. 73-74

²⁵ Voňková J. a kol. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. s. 37-38

- *Ohroženou osobou* se rozumí osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby
- *Vykázáním* se rozumí zákonný policejní zásah do soukromí spočívající v povinnosti násilné osoby opustit společné obydlí s ohroženou osobou (tj. společně obývaný byt či dům) a zdržet se vstupu do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí. Jedná se o oprávnění Policie ČR vůči násilné osobě dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR nebo o předběžné opatření soudu podle § 74b o.s.ř.

1.2 Právní aspekty ochrany před domácím násilím v ČR

Právní úprava problematiky domácího násilí v České republice vychází obecně z ústavního pořádku a mezinárodních smluv, kterým je Česká republika vázána. Zákonodárce těmito normami práva deklaruje, že každý je nositelem základních lidských práv a svobod, jakož i politických, hospodářských, sociálních, kulturních a dalších. Jak Ústava ČR tak i Listina základních práv a svobod (dále jen „LPS“) obsahují velmi často obecná ustanovení – zásady, které jsou dále konkretizovány zákony. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve své podstatě ani nemůže zakotvovat samotná práva týkající se přímo domácího násilí. Z čl. 10 Ústavy vyplývá, že práva garantovaná ratifikovanými a vyhlášenými mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jsou bezprostředně závazná a mají přednost před zákonem. Právo na ochranu tělesné integrity má tak v ČR přednost před jakoukoli případně kolidující právní úpravou. Z tohoto úhlu pohledu je nutné posuzovat lidská práva garantovaná LPS (Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LPS jako součásti ústavního pořádku ČR).²⁶

1.2.1 Trestně právní rámec ochrany před domácím násilím

Trestní právo má v právním řádu subsidiární úlohu. Reaguje na protiprávní událost, která se již stala, v našem případě na již učiněné násilí. Použije se tehdy a tam, kde selhávají ostatní prostředky právní i mimoprávní („ultima ratio“). Trestně právní

---

²⁶ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 26-27

ustanovení na ochranu před domácím násilím je výrazem pouze represivního přístupu k problematice domácího násilí. Preventivní účinek se omezuje pouze na hrozbu uložení trestní sankce, i když i tato hrozba může vést pachatele k tomu, aby od takového jednání upustil nebo v něm nepokračoval.²⁷

Oblast domácího násilí však nebyla do přijetí novely trestního zákona v roce 2004 (zákonem č. 91/2004 Sb.) nijak legislativně řešena. Jak uvádí J. Voňková²⁸, nulovou toleranci k domácímu násilí (ať již psychické nebo fyzické povahy) deklarovala v českém právu, po několikaletém tlaku nevládních organizací, až výše poznamenaná novela trestního zákona, která v § 215a kodifikovala trestný čin „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“. Tato samostatná skutková podstata postihuje specifické znaky domácího násilí. Přijetím nové normy trestního práva hmotného, zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZk“), s účinností od 1.1.2010 došlo ke změně ve znění skutkové podstaty, které i nadále postihuje domácí násilí. Dle § 199 TZk se trestného činu dopustí ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí. Za spáchání uvedeného činu hrozí pachateli přísnější postih, a to trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta.²⁹ V souladu s nastoleným trendem kriminalizace domácího násilí z roku 2004 a postihu pachatele za takové jednání, došlo v trestním zákoníku k úpravě kvalifikovaných skutkových podstat. Způsob jednání pachatele byl rozšířen i na týrání zvláště trýznivým způsobem (doposud pouze zvláště surový způsob týrání). Vyšší trestní sazbou bude pachatel potrestán, spáchá-li domácí násilí nejméně na dvou osobách. Zrušený trestní zákon postihoval přísnějším trestem násilí spáchané na více osobách. Na více osobách je týrání provedeno, jestliže byly vystaveny zlému nakládání nejméně tři osoby.³⁰

1.2.1.1 Trestný čin „Týrání osoby žijící ve společném obydlí“ § 199 TZk³¹

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

²⁷ Jelínek J. K trestně právnímu postihu domácího násilí. Kriminalistika. 2005, č. 4. s.257-264

²⁸ Voňková J., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 98

²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 199

³⁰ Šámal P., et al. Trestní zákon: komentář – díl I. 6. dopl. a přeprac. vyd. s. 1274

³¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 199

- (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,
  - b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
  - c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
  - d) páchá-li takový čin po delší dobu.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1
- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
  - b) smrt.

Objektem trestného činu je zájem společnosti na ochraně osob žijících s pachatelem ve společném obydlí. Předmětem útoku je každá osoba žijící s pachatelem ve společném obydlí. Objektivní stránku představuje týrání takové osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě, kdy tento zákonný znak je vyjádřením zvláštního vztahu mezi pachatelem a týranou osobou, není však určením místa spáchání trestného činu. K týrání tedy může docházet i jinde.

Subjektem trestného činu je osoba, která týrá osobu žijící s pachatelem ve společném obydlí, s výjimkou osoby pachateli svěřené do péče nebo výchovy. Trestný čin dle § 198 TZK je k trestnému činu dle § 199 TZK v poměru speciality, a proto je jednočinný souběh těchto trestných činů vyloučen. Z hlediska subjektivní stránky se u této skutkové podstaty trestného činu vyžaduje úmysl.³²

Týrání je zlé nakládání s ohroženou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří. Trvalost je třeba vždy posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Neznamená to tedy, že se musí jednat o jednání soustavné nebo delší dobu trvajících. Týráním provedeným zvlášť surovým způsobem se rozumí zlé nakládání s týranou osobou s výraznou mírou brutality, které se vymyká z rámce běžného u trestných činů tohoto druhu. Jak dále v komentáři uvádí M. Fryšták³³, „aby bylo možno týrání posoudit podle kvalifikačního znaku, že pachatel pokračuje v týrání delší dobu, přičemž naplnění

---

³² Fryšták M., a kol. Trestní právo hmotné: zvláštní část. s. 44

³³ Střílková P., Fryšták M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s.28-32

tohoto znaku umožňuje použití vyšší trestní sazby, je třeba, aby takové jednání trvalo po delší dobu, tj. řádově v měsících. Je třeba zdůraznit to, že čím méně intenzivní bude takové týrání, tím delší dobu bude muset trvat, aby byl tento znak naplněn“. Dále autor upozorňuje na skutečnost, že trestní zákon i nový trestní zákoník pracují zcela záměrně s pojmy společně obývaný byt nebo dům a společné obydlí, kdy tyto pojmy je nutné důsledně odlišovat od pojmu společná domácnost, jelikož nekladou důraz na vedení společné domácnosti (§ 115 OZ), ale jen na faktický stav společného bydlení.

Protiprávní jednání mezi osobami blízkými, které nedosahuje protiprávnosti činu, který trestní zákon označuje za trestný a který nevykazuje znaky uvedené v trestním zákoníku, lze také sankcionovat jako přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších novel a předpisů. V případě domácího násilí se nejčastěji jedná o vyhrožování újmou na zdraví, o drobné ublížení na zdraví, o schválnosti nebo jiné hrubé jednání. Takové přestupky, spáchané mezi osobami blízkými, lze projednat pouze na návrh poškozené osoby.

1.2.1.2 Trestně procesní pojetí domácího násilí

Mezi osobami blízkými dochází i k jiným trestným činům, které se dají pro svou povahu podřadit pod jednání vymezené jako domácí násilí (viz příloha č. 1). Zatímco se v trestním právu hmotném může tato problematika zcela jasně definovat, v trestním právu procesním jsou některá ustanovení stále objektem vzrušených diskuzí. Nelze než souhlasit se závěrem J. Voňkové³⁴, že ustanovením § 163 trestního řádu (dále jen „TŘ“) se vytvářejí dvě skupiny pachatelů a dvě skupiny obětí trestných činů u taxativně vyjmenovaných skutků. Zatímco skupina obětí, které se staly objektem trestného činu spáchaného cizím pachatelem, není vystavena sekundární viktimizaci, kterou bezesporu souhlas s trestním stíháním osoby blízké vyvolává, je naproti tomu na bedra oběti, kterou je osoba blízká, kladeno rozhodnutí, zdali orgány činné v trestním řízení mají či nemají zasáhnout do soukromé sféry. Dispoziční právo oběti je zdůvodňováno ochrannou obětí, která by postihem pachatele mohla utrpět újmu (emocionální, ekonomickou, sociální, nebo společenskou). Jak dále autorka uvádí, snaha o ctění vůle

---

³⁴ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 102-104

oběti může v případech domácího násilí znamenat oslabení pozice oběti, případně její další ohrožení. Pro násilné osoby poté ustanovení § 163 TŘ a § 163a TŘ může prakticky znamenat, s výjimkou jednání, která se dají subsumovat pod § 199 TZk, vědomí beztrestnosti.

Efektivita trestního postihu každého trestně postižitelného jednání závisí mimo jiné na provázanosti norem trestního práva hmotného a trestního práva procesního. Za klad současné právní úpravy je možno považovat, že umožňuje trestní stíhání pachatele trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí³⁵ dle § 199 TZk bez souhlasu poškozeného, ve veřejném zájmu. U jiných trestných činů, kterými podle okolností lze postihnout jednotlivé projevy domácího násilí je ale takový souhlas nutný.³⁶ Podle poznatků z praxe se setkáváme s tím, že v případě protiprávního jednání, které se projednává na základě dispozice (návrhu) poškozené osoby, souhlas k trestnímu stíhání udělený poškozenou osobou v prvotní fázi vezme tato osoba zpět poté, co je jí vše podstatné „vysvětleno“ pachatelem (jinou osobou), z obavy před dalším násilným jednáním, popř. v naději, že násilník v budoucnu své jednání změní. Souhlas poškozené osoby s trestním stíháním není třeba, jestliže je z okolností zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůzkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.³⁷ V takovém případě lze trestní stíhání zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat bez zřetele na to, byl-li souhlas poškozeného s trestním stíháním dán, či nikoliv. Prokázat, že oběť vzala svůj souhlas zpět nebo nesouhlasí s trestním stíháním v tísní, která je vyvolaná uvedenými okolnostmi, je otázkou důkazní. Prokazování těchto skutečností je však v praxi složité a vyžaduje vysoký profesní přístup ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Jestliže se poškozený na výzvu orgánu činného v trestním řízení ihned nevyjádří, zda souhlasí s trestním stíháním, musí mu být dle § 163a odst. 2 TŘ poskytnuta přiměřené lhůta, nejvýše však 30 dnů. Po marném uplynutí této lhůty již souhlas

---

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 199

³⁶ Jelínek J. K trestněprávnímu postihu domácího násilí. Kriminalistika, 2005, č. 4. str. 263

³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 163a

s trestním stíháním dát nelze a příslušné trestní stíhání nebude vůbec zahájeno, popř. bude zastaveno.³⁸

O těchto důsledcích musí být poškozený ze strany orgánů činných v trestním řízení vždy písemně poučen. Pokud by se poškozený dodatečně rozhodl dát souhlas s trestním stíháním, musely by být prokázány okolnosti, že poškozený nemohl dát souhlas s trestním stíháním dříve proto, že jednal v tísní vyvolané výhružkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností. Pokud by takové okolnosti nebyly prokázány, trestní stíhání by dodatečně nebylo možné.³⁹

1.2.1.3 Postavení osoby poškozené domácím násilím v trestním řízení

Na osobu poškozenou domácím násilím (dále jen „poškozený“) se vztahuje poměrně rozsáhlý katalog práv. Tato práva nejsou vždy poškozeným důsledně uplatňována, zejména pokud o nich nemá povědomost, což bývá v důsledku nedostatečného poučení orgánem činným v trestním řízení, tedy nesplněním jeho povinnosti dle § 46 TŘ. Jedním ze základních práv poškozeného je právo dát se zastupovat, a to nejlépe již v přípravném řízení. Nejvhodnější variantou, dle názoru J. Voňkové⁴⁰, se jeví zastupování obecným zmocněncem, nejčastěji pracovníkem některé nevládní organizace, které se specializují na bezplatnou právní pomoc občanům. Výhodou tohoto zastupování je znalost problematiky domácího násilí v neziskových poradnách, které se na tuto problematiku specializují. Zastupování v těchto případech je odůvodněné nejen pro kvalifikované právní úkony, ale i racionální odstup zmocněnce od složitých osobních vztahů mezi pachatelem domácího násilí a jeho obětí. V těchto případech nehrozí sekundární viktimizace poškozené osoby způsobená neodborným přístupem.

Trestní řád počítá v § 51a též s nárokem na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu. Podmínkou přiznání takové pomoci je, aby poškozený v souladu se zákonem uplatnil na uvedené právo návrh, dále aby osvědčil, že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé přibráním

---

³⁸ Čírtková L., Vitoušová P., a kol. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. s. 163

³⁹ Jelínek J. K trestně právnímu postihu domácího násilí. Kriminalistika, 2005, č. 4. s. 263

⁴⁰ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 104-106

zmocněnce. Poškozený však musí v první řadě uplatnit v souladu se zákonem nárok na náhradu škody. Uvedenou klauzulí se tak pomoc za sníženou odměnu stává nedostupnou u celé řady trestných činů, u kterých nelze takové právo uplatnit.

V rámci pomoci poškozené osobě nelze nevzpomenout možnost poskytnutí peněžité pomoci oběti trestné činnosti v souladu s ustanovením zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů. Obětí se rozumí fyzická osoba, které v důsledku trestné činnosti vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje⁴¹ i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval, nebo byl povinen poskytovat výživu. Podle tohoto zákona⁴² poskytuje stát obětem trestné činnosti peněžitou pomoc, která spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené oběti trestným činem. Dávka je vázána na splnění množství podmínek. V řízení o trestném činu, v jehož důsledku vznikla škoda na zdraví nebo smrt, jsou orgány činné v trestním řízení (v první řadě orgány policie) povinny poskytnout oběti poučení o podmínkách, za nichž lze o poskytnutí pomoci žádat.

1.2.2 Domácí násilí v občanském a rodinném právu

Chce-li se oběť domácího násilí domáhat svých práv v občansko právním řízení, může tak učinit dvěma způsoby, a to podáním žaloby nebo návrhem na vydání předběžného opatření. Veškerá iniciativa v průběhu občanského soudního řízení (podání návrhu na vydání předběžného opatření na prodloužení lhůty vykázání⁴³, nebo na vykázání násilné osoby, návrh na zahájení řízení ve věci samé – rozvod manželství, úprava majetkových poměrů, úprava poměrů k nezletilým dětem, žaloba o výživné nerozvedené manželky, návrh ohrožené osoby na prodloužení trvání předběžného opatření, návrh na zrušení společného nájmu bytu, atd) leží na osobě ohrožené domácím násilím, která nese důkazní břemeno. Jeho neunesení má za následek neprokázání uváděných tvrzení a tudíž i neúspěch ve sporu. S tím v mnoha řízeních souvisí také povinnost hradit plně či částečně náklady řízení druhé straně sporu, která byla v řízení

⁴¹ Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, § 2 odst. 1, 2

⁴² Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, § 2 odst. 3, § 14

⁴³ Buskotte, A. Z pekla ven: žena v domácím násilí, s. 104

úspěšná. V souvislosti s uvedenými skutečnostmi, složitostí řešené otázky (nejen v oblasti občansko-právní, ale současně i trestně-právní a náhrady škody, případně poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti) a v neposlední řadě již zmiňovanou sekundární viktimizací, je pro ohroženou osobu vhodným řešením ustanovení obecného zmocnění.

Ze zkušeností pracovníků organizací, jenž se angažují ve prospěch oběti domácího násilí, jednoznačně vyplývá, že advokáti ex offio nejsou v naprosté většině případů s problematikou domácího násilí obeznámeni a ani se o ni nezajímají. Proto by se oběť domácího násilí měla obracet spíše na neziskové organizace angažující se v právním poradenství obětem domácího násilí.⁴⁴ Oběť domácího násilí, frustrovaná okolnostmi případu, si bez odborné pomoci nemusí uvědomit, že pro zdárné ukončení kauzy musí učinit množství singulárních úkonů v jednotlivých právních oblastech, kdy některé jsou vázány prekluzí. Proto mnohé osoby své nároky soudní cestou uplatňují jen sporadicky.

Rodinně-právní vztahy představují zvláštní a relativně samostatný typ společenských vztahů v rámci práva soukromého. Velmi úzce se váží na vztahy občanskoprávní a od jiných soukromoprávních vztahů je odlišuje existence určité osobní a emociální složky. Problematiku manželství, rodiny nebo práv dětí upravuje oblast rodinného práva, a sice zásadně zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a dále pak normy mezinárodně právní ochrany dítěte, avšak otázky ryze majetkového charakteru jako je společné jmění manželů a otázky bytové, upravuje občanský zákoník. V situacích domácího násilí jsou ohrožována a porušována základní práva dítěte, tak jak byla deklarována v Úmluvě o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb. o přijetí Úmluvy o právech dítěte dne 20.11.1989 v New Yorku). Jejich ochrana je základem ingerence státu do práv rodičů, kteří je nevykonávají náležitým způsobem či je přímo zneužívají.⁴⁵

---

⁴⁴ Bednářová Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky OSPOD. s 74-75

⁴⁵ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s 116-117

Pokud rodiči ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti brání závažná překážka, pokud rodič nevykonává povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti řádně nebo pokud rodič svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon zneužívá nebo ji závažným způsobem zanedbává, může soud rodiči pozastavit či omezit výkon rodičovské povinnosti, nebo ho výkonu rodičovské povinnosti zbavit.⁴⁶ V případě, že osoba ohrožená domácím násilím nevede s druhým rodičem společnou domácnost a pokud dokonce byla nucena se uchýlit před agresí násilné osoby mimo společné obydlí, je třeba návrh na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilým dětem podat co nejrychleji, a to včetně návrhu na vydání předběžného opatření, kterým by byly poměry účastníků dočasně upraveny. Soud vezme vždy v úvahu, kdo kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu *po stránce citové, rozumové a mravní*, což by měla být pro soud zcela principiální otázka, kterou by měl zkoumat přednostně, před ostatními kritérii. V situacích domácího násilí se opakovaně setkáváme s tím, že osoby ohrožené domácím násilím, včetně dětí, žijí velmi často i pod hranicí životního minima. Ekonomické násilí bývá součástí domácího násilí; při avizovaném ukončení násilného vztahu pak nastupuje téměř pravidelně. Proto i v těchto situacích je důležité, aby ohrožená osoba využívala tzv. předběžná opatření, přičemž se v praxi osvědčilo uplatňovat v těchto návrzích právě částky odvozené od životního minima.⁴⁷

1.2.3 Institut vykázaní – domácí násilí z pohledu policejního práva

Významným mezníkem v prosazování legislativních záměrů v ochraně před domácím násilím bylo založení Aliance proti domácímu násilí na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Jejím strategickým cílem bylo změnit situaci obětí domácího násilí „shora“, přijetím vhodných opatření garantovaných státem.⁴⁸ Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím byl přijat Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 14.3.2006 s účinností od 1.1.2007. Legislativně byl zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím pojat jako novela zákona o Policii ČR (z.č. 283/1991

---

⁴⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 44

⁴⁷ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 119-126

⁴⁸ Voňková J., Spoustová I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. s. 167-171

Sb.), občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb.), trestního zákona (z.č. 140/1961 Sb.), zákona o sociálním zabezpečení (z.č. 100/1988 Sb.) a zákona o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení (z.č. 114/1988 Sb.).⁴⁹

1.2.3.1 Řešení případů domácího násilí zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Novelizovaný zákon o Policii ČR přinesl doposud zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence, dříve než chování ohrožovatele nabude intenzity trestného činu a osoba ohrožená utrpí závažnou újmu na fyzickém nebo psychickém zdraví, životě, svobodě či zvláště závažnou újmu na lidské důstojnosti. V § 21a až 21d a § 42n zákona o Policii ČR byl upraven nově právní institut, tzv. vykázaní, tedy oprávnění policisty rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj, spočívající ve správním rozhodnutí policisty o dočasném nuceném opuštění společného obydlí a zákazu vstupu do vymezených prostor pro násilnou osobu, která se již v minulosti násilného jednání vůči osobě blízké dopustila. Příslušná ustanovení o ochraně ohrožených osob umožňují policistům vstup do jinak chráněné privátní sféry. Tato pravomoc byla policii svěřena zejména v návaznosti na její úkoly vyplývající ze zákona a také proto, že je to právě ona, která často vyjížděla k zásahům proti domácímu násilí, aniž měla dostatečné nástroje k tomu, aby zabránila jeho opakování. Přitom je ve srovnání s jinými orgány v tomto směru jediná dostatečně operativní k okamžitému řešení vzniklé situace a disponuje nejširší databází relevantních informací.⁵⁰ Domácí násilí úzce souvisí s trestnou činností, s jejímž řešením má Policie České republiky dostatečné zkušenosti, takže po proškolení a při náležitém metodickém vedení byla schopna rychle a spolehlivě posoudit, zda je nutný zákrok v podobě vykázaní či v podobě jiného opatření. Mezi jinými povinnostmi policistů jim také byla v § 21b odst. 2 uložena povinnost doručit opis rozhodnutí o vykázaní (dále jen „rozhodnutí“) spolu s opisem úředního záznamu (§ 21 odst. 5) do 24

---

⁴⁹ Zákon č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím. s. 1628-1632.

⁵⁰ Střílková P., Fryšták M. Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím. s. 40-41

hodin příslušnému intervenčnímu centru (dále jen „IC“) a v případě přítomnosti nezletilých dětí i orgánu sociálně právní ochrany dětí.⁵¹

K zajištění jednotného postupu příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí a při užití oprávnění podle uvedených ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. byl policejním prezidentem dne 27.11.2006 vydán interní akt řízení, závazný pokyn č. 179/2006, platný do 31.12.2008. Článek 3 pokynu řešil příslušnost k vykázání podle věcné příslušnosti k provedení šetření v souvisejícím jednání. Rozhodnout o vykázání byl oprávněn policista služebně zařazený u Policie ČR obvodního (místního) oddělení vyjma policistů zařazených u hlídkové služby. Bylo-li konáno prověřování nebo vyšetřování věci policejními orgány služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „SKPV“), rozhoduje o vykázání policista služebně zařazený u tohoto policejního útvaru.⁵²

Řešení problematiky domácího násilí vyžaduje specifický přístup. Vzhledem k uvedenému a dále z důvodu potřeby centralizace řešení případů s prvky domácího násilí a jednotného postupu včetně lepšího podchycení jednotlivých incidentů, které byly často řešeny odděleně, což neumožnilo zohlednit případy pokračujícího týrání a jeho dlouhodobost, vznikla rozkazem ředitele Městského ředitelství Policie ČR Brno č. 31/2005 ke dni 1.4.2005 u SKPV skupina Domácí násilí. Tato začala fakticky vykonávat svou činnost od 1.5.2005. Zároveň měla tato centralizace problematiky domácího násilí umožnit lepší navázání úzkého kontaktu se všemi zúčastněnými institucemi a vzájemné předávání informací o případech, u nichž bylo třeba jejich koordinovaného postupu, což bylo realizováno mimo jiné též v rámci vytvořeného interdisciplinárního týmu. Mezi pracovníky skupiny Domácí násilí byla rozdělena teritoria statutárního města Brna a následně z jejich strany navázána spolupráce s pracovníky všech zainteresovaných státních i nestátních organizací. Skupina Domácí násilí v Brně je v současnosti jedinou pracovní skupinou v České republice, která se problematikou domácího násilí zabývá přímo a řeší ji celkově ze všech úhlů pohledu. Vzhledem k výše uvedenému souhlasím s názorem autorů Střílková, Fryšták⁵³, že by

---

⁵¹ Voňková J. et al. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku. s. 19-20

⁵² ZP PP č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí. čl. 3

⁵³ Střílková P., Fryšták M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s. 46-47

bylo velmi přínosné, kdyby podobné skupiny věnující se a specializující se na domácí násilí byly zřízeny i v dalších krajských, popř. i v ostatních statutárních městech.

Úkolem Policie ČR je nejen vyšetřování trestného činu nebo přestupku, ale přednostně ochrana ohrožené osoby. Pozornost policisty v případech domácího násilí musí být v první řadě zaměřena na pomoc ohrožené osobě a zastavení dalšího násilí. Rozhodnutí o vykázání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků, a které nenahrazuje sankci za násilné chování násilné osoby. Vykázání je přípustné pouze tehdy, je-li to nezbytné k ochraně života, zdraví, práv a svobod ohrožené osoby, a je přípustné i proti její vůli. Při vykázání je upřednostněno právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před právem vlastnickým (uživacím) a právem na nedotknutelnost obydlí.⁵⁴

Pokyn policejního prezidenta instruoval policisty o povinnosti zjistit, zda v domácnosti žijí nezletilé osoby, kde se nacházejí a zda jsou v pořádku. Rovněž dbá na to, aby byly odděleny od násilné osoby. Dále má povinnost ověřit totožnost násilné a ohrožené osoby a svědků incidentu a požádat je o vysvětlení, pokud to situace umožní odděleně. Při komunikaci s násilnou i ohroženou osobou policista používá instrukční kartu s 15 otázkami podle dotazníku SARA DN. Na základě shromážděných poznatků policista posoudil, zda v konkrétním případě vykazuje jednání násilné osoby všechny znaky domácího násilí. Došel-li policista provádějící hodnocení k závěru, že se jedná o domácí násilí a mohlo by přicházet v úvahu vykázání, byl povinen vyrozumět policistu příslušného k vydání rozhodnutí, aby se dostavil na místo a přijal adekvátní opatření⁵⁵, kterým se rozumí:

- vykázání,
- zajištění násilné osoby na dobu nejdéle 24 hodin (§ 14 z.č. 283/1991 Sb.),
- umístění násilné osoby, která je pod vlivem alkoholu nebo návykové látky, do záchytné stanice (§ 17 z.č. 379/2005 Sb.),

---

⁵⁴ ZP PP č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí. čl. 4

⁵⁵ ZP PP č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí. čl. 6

- zadržení násilné osoby, která je podezřelá ze spáchání trestného činu (§76 TZ),
- zajištění převozu ohrožené osoby do bezpečí.

Byly-li splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o vykázání, přivolaný policista rozhodl o vykázání bez ohledu na to, zda přijal některá další opatření.

Policista rozhodl o vykázání, pokud útok násilné osoby vykazoval znaky domácího násilí, násilná osoba a ohrožená osoba obývaly společné obydlí a po zhodnocení rizika budoucího nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti⁵⁶ došel k závěru, že lze důvodně předpokládat, že k takovému útoku dojde. Policista hodnotí riziko budoucího nebezpečného útoku zejména podle⁵⁷:

- počtu uskutečněných výjezdů či hlášených útoků, tzn. zda se jedná o opakované útoky či nikoli, přičemž předchozí útoky mohou dosahovat i nižší intenzity,
- aktuální situace na místě incidentu, tzn. zajištěných stop a jiných důkazů, informací získaných zejména od násilné i ohrožené osoby nebo svědků incidentu,
- intenzity všech předchozích útoků,
- reálné hrozby stupňování násilného jednání, tzn. rizika hrozby dalších útoků po odjezdu policie – vyhodnocení stupně nebezpečnosti násilné osoby,
- závěrů učiněných na základě použití diagnostické metody SARA DN.

Při provádění úkonů souvisejících s rozhodnutím je povinností policisty zajistit přítomnost nezúčastněné osoby. Před vydáním rozhodnutí byl policista povinen v souladu se správním řádem (zákon č. 500/2004 Sb.) dle čl. 8 Závazného pokynu PP č. 179/2006 ústním prohlášením oznámit násilné osobě, že vůči ní zahajuje řízení o vykázání. Oznámení policista poznamenal do záznamu o výjezdu k incidentu. Po poučení ohrožené osoby o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů⁵⁸ vyhlásil policista rozhodnutí zvláště násilné i ohrožené osobě. O ústním vyhlášení rozhodnutí policista na místě incidentu vydal vždy písemné potvrzení násilné

⁵⁶ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, § 21a odst. 1

⁵⁷ ZP PP č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí. čl. 7

⁵⁸ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, § 21c odst. 3

i ohrožené osobě. Spolu s tímto potvrzením byla vykázaná osoba poučena o svých právech a povinnostech a též o skutečnosti, že vykázaní je provedeno z úřední povinnosti, přičemž ohrožená osoba nemá možnost toto rozhodnutí ovlivnit. Písemné rozhodnutí policista zpracoval do 24 hodin od vstupu do společného obydlí a následně je doručil účastníkům řízení. Písemně vyhotovené rozhodnutí již obsahovalo náležitosti dle správního řádu, tedy výrokovou část, podrobné odůvodnění, poučení o opravném prostředku a další náležitosti. Opravným prostředkem proti takovému rozhodnutí bylo odvolání podané dle správního řádu. V případě, že nebyla známa adresa, na které se vykázaná osoba v době platnosti vykázaní zdržovala, bylo nutno provést doručení rozhodnutí veřejnou vyhláškou při splnění podmínek stanovených pro uvedený způsob doručení správním řádem. Nebyla-li násilná osoba v době zákroku policisty přítomna ve společném obydlí, vydal policista rozhodnutí o zákazu vstupu, které vyhlásil násilné osobě po jejím návratu do společného obydlí nebo na jiném místě, kde se uvedená osoba zdržovala. Nepodařilo-li se jí rozhodnutí o zákazu vstupu ústně vyhlásit, policista doručil násilné osobě rozhodnutí a to spolu s písemným oznámením o zahájení řízení. Mimo další povinnosti, a to zajistit ve lhůtě do 24 hodin a za stanovených podmínek⁵⁹ doručení opisu rozhodnutí spolu s úředním záznamem IC a OSPOD, byl policista povinen umožnit ve stejné lhůtě od výkonu rozhodnutí vykázané osobě, aby si vzala za jeho přítomnosti z obydlí, z něhož byla vykázána další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání.⁶⁰ Pokud bylo vykázaní spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby, bylo o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, aby si přijal příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.

1.2.3.2 Institut vykázaní z pohledu platné právní úpravy

V úvodu je potřebné připomenout, že změny přijaté zákonem o ochraně před domácím násilím, tedy obecné principy řešení tohoto celospolečenského závažného problému, se staly i součástí zcela nového zákona o policii účinného od 1.1.2009.

---

⁵⁹ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, § 21b

⁶⁰ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, § 21c odst. 1

Samotný institut vykázání představující opatření přijímané policejním orgánem na místě samém, na základě vyhodnocení zjištěných informací a dalších důkazů nelze v žádném případě vnímat jako sankci, nýbrž jako reakci preventivního charakteru na nebezpečné chování násilné osoby, jejíž těžiště spočívá v mimotrestní rovině. Jedná se stále o opatření, které je povinen přímo ze zákona učinit stát, nikoli ohrožená osoba. Problematice domácího násilí je v rámci nové právní úpravy věnována samostatná hlava VII zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a to konkrétně ustanovení § 44 až § 47.

Vykázání § 44 ⁶¹

- 1. Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky (které mohou být fyzické, ale i verbální), důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. (Rozsah prostoru, z něhož se osoba vykazuje, se určuje „ad hoc“, tedy podle konkrétního případu tak, aby byl naplněn účel sledovaný vykázáním.) Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.*
- 2. Vykázání trvá (stejně jako v předchozí právní úpravě) po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem poškozené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.*
- 3. Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá oproti podpisu. Vykázání je oproti starému zákonu o policii koncipováno jako donucovací úkon. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání.*
- 4. Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné,*

---

⁶¹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 44

policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

5. *Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání.*

Zákon o policii stanovuje vykázané osobě řadu povinností, které jsou nastaveny tak, aby byl splněn účel vykázání. Porušení těchto povinností může mít mimo jiné i trestně právní následky nebo postih za přestupek. Mezi její povinnosti patří:⁶²

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- zdržet se vstupu do prostoru vymezeného v potvrzení o vykázání,
- zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Kromě povinností má vykázaná osoba samozřejmě i svá práva⁶³, mezi která patří:

- vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a to ještě předtím, než prostor vymezený v potvrzení o vykázání opustí,
- vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,
- ověřovat provedení vykázání zejména na čísle tísňového volání 158,
- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

---

⁶² Střílková, P., Fryšták, M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s 42-43

⁶³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 45 odst. 2

Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy k vydání klíčů od společného obydlí, které drží a dále jí poskytne bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost.⁶⁴ To však neznamená, že by jí toto ubytování zajišťoval. Součinnost znamená např. poskytnutí seznamu adres, kde je možné se na přechodnou dobu ubytovat. Rovněž vyžádá od vykázané osoby adresu pro doručování. To je třeba, aby tato na ní mohla být informována o skutečnostech významných z hlediska vykázání. Co se týče ohrožené osoby, tak tato musí být rovněž vždy poučena a to dle ustanovení § 46 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

§ 46 Policista poučí ohroženou osobu o⁶⁵

- a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle o.s.ř.,
- b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a
- c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.

Územní rozsah prostoru, na který se vykázání vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Pro jeho vymezení není rozhodná skutečnost, že v něm vykázaná osoba vykonává zaměstnání nebo jinou činnost. Jeho rozsah je totiž třeba stanovit vždy tak, aby byl zajištěn účel vykázání. Tím je preventivní ochrana osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázání ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření. Při provádění úkonů souvisejících s vykázáním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení. Touto osobou není ohrožená osoba a ani osoba jí blízká, ani jiný policista či zaměstnanec obecní policie.⁶⁶

Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému IC a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o

---

⁶⁴ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 45 odst. 3

⁶⁵ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 46

⁶⁶ Střílková, P., Fryšták, M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s. 44

návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii uvedeného záznamu i příslušnému OSPOD.

Při vyhodnocování hrozby nebezpečného útoku policista zvažuje zejména:⁶⁷

- předcházející útoky, jejich intenzitu a počet,
- míru agrese násilné osoby (fyzické a verbální útoky proti ohrožené osobě z přítomnosti policistů, vyhrožování fyzickou újmou),
- stav ovlivnění alkoholem nebo jinými návykovými látkami a samotný vztah násilné osoby k těmto látkám (četnost a intenzita požívání),
- tendence používat zbraně,
- držení střelné zbraně násilnou osobou a pravděpodobnost jejího budoucího užití.

Policista při vyhodnocování hrozby zvláště závažného útoku zvažuje zejména:

- tendence k absolutní sociální izolaci ohrožené osoby,
- znemožňování uspokojování základních potřeb (např. kontrola ohrožené osoby v intimních situacích),
- poškození a ničení předmětů ve vlastnictví ohrožené osoby s cílem ji ponížit (např. špinění oblečení, rozbíjení věcí),
- schválnosti (jiné obdobně závažné jednání, než které je uvedeno).

Závěrem hlavy VII zákona o policii je v § 47 odst. 4 policistovi stanovena povinnost, ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provést kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní. O kontrole vyrozumí policista ohroženou osobu, přičemž ji požádá o součinnost, zejména v souvislosti se vstupem do společného obydlí. Pokud ohrožená osoba odmítne, nemůže být k součinnosti při kontrole dodržování povinnosti vykázané osoby spojených s vykázaním nijak nucena.⁶⁸

---

⁶⁷ Metodická příručka ředitele SPP PP ČR č. 1/2010, čl. 4

⁶⁸ Metodická příručka ředitele SPP PP ČR č. 1/2010, čl. 8

2 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit, zda zjednodušení práce příslušníků Policie České republiky ve smyslu nového zákona o Policii ČR č. 273/2008 Sb. má vliv na řešení případů domácího násilí.

Výzkumná otázka:

1. Jakým způsobem se nový zákon o policii promítl do vlastní práce policie při řešení domácího násilí?
2. Došlo se změnou v postupu v případech vykazání (tedy při změně z postupu ve správním řízení na donucovací úkon), ke změně v přístupu příslušníků policie při jednání a zpracování incidentu se znaky domácího násilí?

3 Metodika

Vlastní práce, kvalitativní výzkum, byl proveden metodou dotazování formou nestandardizovaného rozhovoru, protože dotazníková forma šetření by nebyla schopna zachytit rozdíly ve výpovědích dotazovaných, případně reagovat na nejasnosti v odpovědích odborníků na problematiku domácího násilí. Výběr uvedené metody lze odůvodnit tím, že:

- během rozhovoru se dá snadno ověřit, zda osoba, se kterou je veden dialog, porozuměla pokládaným otázkám,
- rozhovor umožnil komunikačnímu partnerovi vyjádřit své subjektivní názory a pohledy na zkoumaný problém, kdy se jedná o názory nejen policistů z praxe,
- během rozhovoru jsme se mohli hlouběji položit do zkoumaného problému.

3.1 Rozhovor

K provedení rozhovoru byly stanoveny následující otázky:

1. Jak se podle Vás změnila možnost pomoci obětem domácího násilí od doby účinnosti zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR?
2. Myslíte si, že se změnil přístup orgánů Policie ČR při řešení případů domácího násilí po přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky?
3. Jaká pozitiva či negativa z Vašeho pohledu přinesla změna zákona o Policii ČR v možnosti vykázaní násilné osoby?
4. Vlivem změny zákona (přijetím zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR) se z Vašeho pohledu zvýšil / snížil počet vykázaných osob s ohledem na zjednodušení postupu policie při řešení případů domácího násilí?
5. Jak hodnotíte spolupráci zúčastněných subjektů? Kam by měla spolupráce směřovat?

Rozhovor byl proveden s pracovníky, kteří se v problematice domácího násilí pohybují od samého počátku účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím, a to s:

- vybranými policisty výkonných útvarů policie – označenými jako skupina S1,
- vybranými vedoucími pracovníky policie – S2,

- vybranými pracovníky intervenčního centra – S3,
- vybranými pracovníky sociálních služeb – OSPOD – S4,
- vybranými pracovníky neziskových organizací působících v problematice domácího násilí – S5.

3.2 Metodika výběru respondentů

Všichni účastníci výzkumu mají zkušenosti se zkoumaným jevem a řešili vykazání násilné osoby jak podle zákona č. 283/1991 Sb., tak i podle nové právní úpravy zákonem č. 273/2008 Sb. Doplnkovou metodou výzkumu jsou kasuistiky případů domácího násilí.

Výzkum jsem se rozhodl uskutečnit v rámci Jihočeského kraje. Rozhovor byl proveden s:

- Respondenty skupiny označené S1, kterou tvoří příslušníci základních útvarů služby pořádkové policie zařazených do struktury územních odborů vnější služby Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, kdy z tohoto základního vzorku byl vybrán výběrový vzorek. Do kvótního výběru byli zahrnuti policisté, v jejichž obvodu územní působnosti proběhlo vykazání násilné osoby podle obou právních předpisů. V rámci těchto celků byl poté již proveden náhodný výběr jednotlivých respondentů. Z celkového počtu 47 základních útvarů v rámci jihočeského ředitelství byl rozhovor proveden na 21 obvodních oddělení (v obvodu Územního odboru České Budějovice-5, Český Krumlov-2, Jindřichův Hradec-2, Písek-3, Prachatice-2, Strakonice-2, Tábor-5). V absolutní většině případů vyjíždějí na místo incidentu se znaky domácího násilí výhradně příslušníci služby pořádkové policie. Příslušníci SKPV provádějí vykazání podle pokynu⁶⁹ pouze u případů, kdy jednání, kterého se dopustila násilná osoba vykazuje znaky trestného činu s trestní sazbou odnětí svobody minimálně 5 let. U útvarů, u kterých neproběhlo vykazání násilné osoby podle obou právních předpisů nebyl rozhovor proveden.
- Skupinu S2 tvořili vedoucí pracovníci policie dle náhodného výběru. Rozhovor byl proveden celkem s 8 vedoucími obvodních oddělení (CB-2, PI-2, PT-1, ST-1, TA-

⁶⁹ ZP PP č. 166/2009 o provádění vykazání čl. 1

2), 2 vedoucími územních odborů a jedním funkcionářem služby pořádkové policie krajského ředitelství.

- Vzhledem ke skutečnosti, že v rámci Jihočeského kraje působí jedno IC, rozhovor byl proveden s jednou pracovnící IC, označena S3.
- Ze 17 odborů sociálních věcí městských úřadů v Jihočeském kraji, kdy uvedený odbor je součástí struktury každého obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jsem dle náhodného výběru provedl rozhovor celkem se 6 referentkami OSPOD (OÚ ORP České Budějovice, Milevsko, Písek, Tábor, Týn nad Vltavou, Vodňany). Odpovědi dotazovaných této skupiny jsem označil jako S4.
- Skupinu S5 dle náhodného výběru tvoří zástupci neziskových organizací působících v problematice domácího násilí. Zde jsem vybral občanské sdružení Theia České Budějovice a Arkáda Písek – sociálně psychologické centrum.

Délka jednotlivých rozhovorů byla od 26 minut do 48 minut a byly provedeny v měsíci březnu 2010. Výzkum proběhl zcela anonymně, o čemž byli dotazovaní před započtím rozhovoru ujištěni. Pořadí kladených otázek i jejich formulace byla dodržena. V nepatrném počtu rozhovorů došlo k prolínání odpovědí na otázky č. 1 až č. 3. Před započtím rozhovoru byl každému respondentovi stručně představen záměr bakalářské práce a všem byla předložena k nahlédnutí struktura připravených otázek. V případě souhlasu respondenta byl rozhovor nahráván audio technickou pomůckou (diktafon). Na úvod rozhovoru jsem s každým partnerem, pro uvolnění atmosféry, neformálně a v krátkosti probral téma související s domácím násilím. Snažil jsem se, aby byl hovor veden ve vstřícné a upřímné atmosféře. Pořadí rozhovorů nebylo stanoveno, vycházel jsem z možností komunikačních partnerů.

4 Výsledky

Provedeným výzkumem jsem usiloval o odhalení určitých zákonitostí či pravidelností, jakým způsobem se změna právní normy promítla do kvality práce a vztahů jednotlivých subjektů. V této části práce provedu prezentaci získaných údajů a analýzu těchto dat.

4.1 Změnila se možnost pomoci oběti domácího násilí?

1. S1

- Respondenti nejčastěji uváděli názory, že se situace vůbec nezměnila. Tak jak byl povinen policista zakročit od 1.1.2007 je jeho povinností zakročit i v současné době. Policisté zmiňovali standardní postup po přijetí oznámení:
  - Každé oznámení o incidentu je policista povinen přijmout a již v počátku vyhodnotit nebezpečnost útoku a ohrožení zúčastněných osob.
  - Po přijetí oznámení se snaží získat k události co nejvíce informací, ať již z dostupných evidencí cestou dozorčí služby nebo operačního střediska, nebo i z osobní znalosti geneze případu v případě recidivy.
  - Zjištěné informace (kterých je v některých případech úplné minimum) jsou předány policistům vyslaným na místo události.
  - Na místě policista běžně, aby zamezil dalšímu napadání či ovlivňování ohrožené osoby, oddělí od oběti násilnou osobu (pokud je to možné z prostorových důvodů). V případě zranění osob je povinen zajistit provedení ošetření či přivolání lékařské pomoci.
  - Rovněž se vždy musí zajímat o to, zda ve společném obydlí žijí i nezletilé děti, kde se nacházely v době incidentu, zda byly dotčeny jednáním násilné osoby a kde, případně v jakém stavu se nacházejí v době řešení konfliktu.
  - Následně při komunikaci s ohroženou i násilnou osobou vyhodnocuje na základě znalostí a zkušeností (případně přímo podle pomůcky SARA DN) zda došlo k naplnění všech znaků potřebných pro podřazení chování násilné osoby do domácího násilí.
  - V případě, že nebyly naplněny všechny znaky, hlídka přítomným osobám vysvětlí nevhodnost chování a jednání a poučí je o možnostech dalšího

postupu řešení případu (předání kontaktů na organizace poskytující psychologickou či sociální pomoc, IC, poradny, návrh na projednání přestupku, apod.).

- O činnosti na místě a zjištěných skutečnostech následně sepíše úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí.
  - Zadokumentovanou událost zavede do informačních systémů policie.
  - Pokud by bylo zjištěno, že znaky domácího násilí jsou naplněny a je tedy důvod pro vykazání násilné osoby ze společného obydlí, hlídka přistoupí k tomuto opatření a úkon provede včetně poučení a dalších nutných formalit.
- *„Nezměnila se tedy možnost jiným způsobem či účinněji pomoci oběti domácího násilí, jelikož institut vykazání, který je důležitý z pohledu oběti k získání sebedůvěry, časového prostoru pro realizaci dalších opatření, vyproštění se z moci násilné osoby zůstal nezměněn. Změnila se pouze forma ať již zmiňovaného úředního záznamu nebo vlastního vykazání“.*⁷⁰
  - *„Pomoc oběti domácího násilí pro policii končí poučením a předáním seznamu IC, neziskových organizací a kontaktních center. Vzhledem k neexistenci zpětné vazby se policie dále nedoví zda byla oběti poskytnuta např. posttraumatická péče nebo náhradní ubytování, nebo zda využila jiných nabízených služeb k uplatnění svých práv, popřípadě zda řešení celé události se setkalo s kladným koncem. Oběti domácího násilí by měla být poskytnuta i pomoc formou peněžitých dávek v případě ohrožení hmotnou nouzí, a to do doby než dojde např. k rozhodnutí o žalobě o výživném nerozvedené manželce či návrhu na zvýšení výživného na dítě“.*
  - Jak bylo dále uvedeno, *„za zbytečnou práci považuji dokumentaci protiprávního jednání pachatele, zajištění stop, provedení výslechů svědků, kteří dosvědčí tvrzení ohrožené osoby, že došlo k jednání, které naplňuje znaky trestného činu, dojde i k vykazání a následným kontrolám ve společném obydlí a rovněž i činnosti dalších státních a neziskových organizací a nakonec všeho poškozená osoba nedá souhlas k trestnímu stíhání osoby blízké a věc neřeší ani v občansko právním řízení. Tady nemůžeme pomoci, protože osoba o pomoc nestojí. Je otázkou pro širokou diskuzi,*

---

⁷⁰ Sdělení vybraných respondentů, přímá řeč je zaznamenána „v uvozovkách, kurzivou“.

zda dispoziční právo poškozené osoby by nemělo být v tomto směru upraveno či podmíněno např. postojem násilné osoby k situaci“.

- *„Policie by měla řešit pouze trestně právní rovinu skutku, při naplnění podmínek pro vykázání by násilnou osobu měl vykázat jiný orgán. Policie by měla osoby poučit, zadržet násilnou osobu a případně zajistit ochranu ohrožené osobě. Samotná pomoc je věcí dalších zúčastněných subjektů. Každé vyřízení ad acta posiluje pozici pachatele a působí proti samotnému smyslu zákona“.*
- *Někteří respondenti situaci domýšleli dále. Nevidí změnu v možnosti pomoci oběti ani v případě, že se násilná osoba po uplynutí lhůty pro vykázání může opět vrátit do společného obydlí. Nabídka sociálních služeb ohrožené osobě není lepší ani širší než byla po 1.1.2007 (v souvislosti s omezenými finančními prostředky). „Hranice pomoci, ve prospěch oběti domácího násilí rozhodně posunuta nebyla. Znění jednotlivých paragrafů řešící domácí násilí, tedy vykázání, je prakticky stejné. Došlo pouze k jinému řazení do odstavců“.*
- *Nemalá část se však vyjadřovala v tom smyslu, že „situace je příznivější vzhledem ke zjednodušení formální stránky institutu vykázání a tím zrychlení postupu policie, kdy taková činnost se kladně promítá do chápání ohrožené osoby. Tato osoba za takovým jednáním vidí snahu o pomoc v tíživé situaci a zájem na její ochraně. Takto provedené vykázání má velký pozitivní psychologický dopad na oběť domácího násilí“. Při plném využití díkce zákona je pomoc oběti domácího násilí dostačující.*
- *Naštěstí zcela ojedinělý byl názor, že „přijetím zákona o Policii ČR je situace příznivější, protože je domácí násilí již konkrétně specifikováno, a je specifikován i institut vykázání, kdy za konkrétní jednání je pachatel přímo postižitelný tímto zákonem. Předtím to byl pouze abstraktní pojem a domácí násilí nebylo možné sankcionovat. Vždy se muselo řešit jako přestupek nebo trestný čin“.*

2. S2

Od respondentů S2 mimo jiného zaznělo:

- *v přímé pomoci se situace změnila, kdy se domnívají, že „k vlastnímu vykázání násilné osoby, tedy ochraně oběti před přímým násilným jednáním, se musí přičíst i možnost krátkodobé ochrany fyzické osoby, kterou poskytuje policie v odůvodněných*

případech osobě, které hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí. Uvedené ustanovení se zdá být jakoby nesouvisejícím s domácím násilím, jelikož není přímo obsaženo v hlavě VII zákona označené jako „Vykázání“, ale svojí podstatou je přímo aplikovatelné na pomoc ohrožené osobě. Je na škodu, že se využití tohoto oprávnění spojuje pouze s incidentem, který byl značně medializován, i když vyšší počet využití krátkodobě ochrany s touto brutální událostí také bezesporu souvisí.“

- *Dále „do prostředků, kterými dochází k pomoci obětem násilí, je nutné započítat i ty, které slouží k odpoutání se ohrožené osoby ze závislosti na násilné osobě. Tím je i povinnost vykázané osoby, pozdržet se pod hrozbou uložení sankce vyhledávání styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, aby tato nebyla vystavena nátlaku, kterému by těžko odolávala“.*
- *V neposlední řadě dále konstatovali, že „tímto zásadním legislativním krokem byl zcela jasně vyjádřen postoj státu vůči domácímu násilí, zejména vůle netolerovat takové jednání násilné osobě a pomoci ohroženým osobám včas a účinnějšími prostředky jejich situaci řešit“.*
- *„Při aplikaci zákonů na ochranu před domácím násilím samozřejmě vznikly i problémy mezi subjekty řešícími problematiku domácího násilí. Nutno však konstatovat, že stát na tyto problémy rychle reagoval a po necelých dvou letech od přijetí prvního balíku legislativních úprav upřesnil postup subjektů řešících problematiku domácího násilí přijetím zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a zákona č. 274/2008 Sb., kterým se změnila některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii ČR s účinností od 1.1.2009. Tímto se odstranily zásadní nedostatky vzniklé v praxi při řešení případů domácího násilí. Zejména se zjednodušilo a zrychlilo provedení faktického úkonu vykázaní násilné osoby. Nejedná se již o úkon ve smyslu správního rozhodnutí, jde o oprávnění policisty. Dále se vytvořily podmínky pro zlepšení vzájemné informovanosti a koordinaci postupů jednotlivých subjektů podílejících se na řešení uváděné problematiky a ochraně před domácím násilím“.*

- Dále respondenti uvedli, že „*Česká republika, v porovnání s ostatními evropskými státy, má v současné době jeden z nejucelenějších právních systémů chránící oběti domácího násilí*“.

3. S3

Ze skupiny respondentů S3 zazněl poznatek, že „*přímou změnu do současné doby nezpozorovaly, protože se jejich organizace přijetí zákona nedotklo. Lhůty a způsob vyrozumívání o spáchaném incidentu zůstaly stejné*“. Domnívaly se však, že po zjednodušení procesu vykazání násilné osoby by mohlo dojít k nárůstu uvedených případů. Nestalo se tak, spíše naopak.⁷¹ Nepoměrně větší nárůst byl zaznamenán od počátku roku 2010, kdy tento je však vyvolán událostí, ke které došlo v Českých Budějovicích.

Tabulka 1: Počty vykázaných osob v rámci Jihočeského kraje⁷²

rok	2007	2008	2009	I. Q/2010
počet osob	50	37	35	24

4. S4

Z rozhovoru, který jsem provedl s pracovníci skupiny S4 vyplynulo, že OSPOD bývá vyrozumíván o incidentu se znaky domácího násilí pouze v případě, kdy jednání vykázané osoby byly přítomny děti žijící s touto osobou ve společném obydlí, nebo jsou přímo ohroženy domácím násilím. O těchto případech bývají dotazované pracovnice vyrozumívány obratem a to i před vlastním obdržením písemného záznamu, v rámci pohotovostního režimu. Podle potřeby poté v součinnosti s orgány policie zajišťují pomoc nejen ohroženým dětem, ale např. radou i jiné osobě. Jak dále sdělily, „*změnou zákona nedošlo ke změně spolupráce v probírané oblasti mezi jednotlivými orgány a to včetně kvality úrovně, na které je poskytována pomoc jednotlivým obětem domácího*

⁷¹ K 1.1.2009 se změnila struktura Policie ČR, Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje. Došlo k převedení územního odboru Pelhřimov (tedy včetně statistického vykazování) pod vedení Jihomoravského kraje (od 1.1.2010 pod zřízené Krajské ředitelství kraje Vysočina). Do období let 2007 a 2008 jsou tedy započítány i statistické údaje Okresního ředitelství policie Pelhřimov, od 1.1.2009 jsou údaje tvořeny pouze statistickými výstupy okresů, které zůstaly v podřízenosti krajského ředitelství České Budějovice.

⁷² Vitoušová, P., Vykazování v ČR. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>

násilí. Nakonec i přijetím zákona č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii ČR, došlo pouze k nepatrné úpravě zákona o sociálních službách či občanského soudního řádu v ustanovení, která se týkají ochrany před domácím násilím“.

5. S5

Ze skupiny S5 zazněly k otázce č.1 následující názory:

- „Po přijetí zákona na ochranu před domácím násilím nebyla ze strany policie poskytována oběti dostatečná péče a spolupráce mezi uvedenými subjekty nebyla na požadované úrovni. Oběť měla s jednáním policie negativní zkušenosti. Situace k dnešnímu dni se podstatně změnila a nelze to přičítat pouze změně zákona, ale práci policie jako celku. V případě, když policie zjistí, že jsou splněny podmínky pro vykazání, tak tento úkon provede. Policie se vypracovala na požadovaný standard. V současné době pracuje na dobré úrovni“.
- „Nová metodika dává policii možnost, v případě splnění podmínek, pro rázný postup proti násilné osobě a následné řešení případu i v trestní rovině. Hlavně se ale jedná o rychlou a účinnou pomoc ohrožené osobě a ku prospěchu věci by byla pomoc vyčleněnými specialisty“.

4.2 Přístup orgánů Policie ČR při řešení domácího násilí po přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že ani na druhou otázku, zda si dotazované osoby myslí, že se změnil přístup orgánů Policie ČR při řešení případů domácího násilí po přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, neexistuje jednoznačná odpověď.

1. S1

Dotazovaní respondenti skupiny S1 zde odpovídali v tom smyslu, že:

- „změnou způsobu vykazání násilné osoby ze společného obydlí, a to z vykazání prováděného ve správním řízení na oprávnění policisty, došlo ke zjednodušení postupu na místě. Další zkvalitnění a zefektivnění činnosti policie v oblasti řešení případů domácího násilí by nastalo v případě zřízení speciální skupiny, která by

řešila incidenty se znaky domácího násilí jednotně, měla by větší přehled a znalosti v dané problematice a v úzkém kontaktu by spolupracovala s ostatními subjekty“.

- *dále někteří také sdělili; „Událost, znaky charakterizující domácí násilí a situaci vypovídající o ohrožení osoby na místě incidentu musí hodnotit stále stejným způsobem, stejnými prostředky. Rovněž záznam o výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí musí být zpracován a evidován při každém výjezdu k události. Ale o případném vykázaní násilné osoby se sepisuje již pouze potvrzení o vykázaní spojené s potvrzením o vydání klíčů a dále úřední záznam o vykázaní, kterým se ve stanovených lhůtách oznamuje příslušným subjektům provedení úkonu“.* Stejně jako podle předchozí právní úpravy musí být dále provedena kontrola dodržování stanoveného režimu o níž je potřebné rovněž sepsat záznam.
- *určité zjednodušení uváděli ve vyplňování záznamů, které mají v současnosti jinou formu. Závěr této skupiny ale zněl, že postup i přístup policie je stále stejný. Včetně druhotné viktimizace oběti „v případech, kde jde o zcela zřejmé domácí násilí, ohrožená osoba byla viditelně fyzicky napadena, je psychicky na dně, má zábrany a neví jak vypovídat, tak výslech provádí příslušník, převážně muž, zařazený na obvodním oddělení“. „Nedokáží přesně posoudit“ uvedl dále, „ale druhotná viktimizace je asi tak silná, že snad raději oběť nedá souhlas k trestnímu stíhání pachatele a tím mu dá i trumf do ruky – nic se nestalo. I takhle přístup policie může dopadnout. Stálo by za úvahu, kdyby tuto oblast policejní práce řešili specialisté“.*
- *další skupina uvedla, že „je nyní jistější v postupu podle policejního zákona a nemá již strach z možného nesprávného řízení podle správního řádu. Při lepší znalosti procesu a stejném hodnocení hmotné stránky případu jsou jistější při vystupování před zúčastněnými osobami“.*
- *někteří policisté dokázali přiznat neznalost ustanovení správního řádu podle kterých se vykázaní provádělo. „Chyběla právní povědomost o používání této normy. Řešení případů domácího násilí bylo prakticky jedinou oblastí činnosti policie na základních útvarech, kdy se postupovalo podle správního řádu“.*
- *jednotliví policisté spatřují problém v přístupu při řešení konkrétních incidentů, „kdy oznamovatel(-ka) již přichází s požadavkem na vykázaní. Svůj požadavek*

podporuje údajným či možným souhlasným telefonickým doporučením pracovníka linky důvěry. Posouzením případu se poté zjistí, že pro nenaplnění povinných znaků se ani o domácí násilí nejedná. Ba právě naopak, v případech téměř ukázkového domácího násilí, kdy jsou naplněny znaky trestného činu se jedná o vysoce latentní kriminalitu. V těchto případech dochází k oznámení až na základě vnější pobídky nebo závažného spouštěcího impulsu“.

- *dále zazněl i názor, „že v rámci proporcionality by se na pachatele domácího násilí mělo pohlížet jako na osobu psychicky narušenou a „nabídnout“ mu možnosti, kam se může obrátit za účelem léčby. V každém případě je dosavadní práce s násilnou osobou nedostačující. V případě obnovení vztahu hrozí nebezpečí recidivy jednání nebo spáchání násilí na další osobě“.*

2. S2

Příslušníci skupiny S2 uvedli, že:

- *„mimo jiného záleží na přístupu jednotlivých policistů. Pokud mají požadované znalosti a již se s problematikou domácího násilí setkali v praxi (což zdaleka ne všichni splňují) dovedou se orientovat v problému a s řešením případů domácího násilí není poté žádný problém. Školením k této problematice projde téměř každý policista v rámci pravidelného ročního školení v SPŠ Lišov. Výcvik a proškolení policistů je zaměřeno na rozpoznávání domácího násilí a profesionální zvládnutí vzniklých situací, které jsou charakterizovány znaky typickými pro domácí násilí. Mimo školení jednotlivců je věnována značná pozornost i kontrolní a metodické činnosti. Při této činnosti jsou analyzována jednotlivá pochybení a následně jsou přijímána opatření k zamezení vzniku obdobných nesprávných postupů formou nařízení a metodických pokynů. Takovým způsobem byly prakticky odstraněny chyby ve vykazání násilné osoby (byla-li na místě přítomna) a záměna tohoto institutu za rozhodnutí o zákazu vstupu (pokud nebyla v bytě nebo domě násilná osoba přítomna).“*
- *dále poznamenali, „zvláště v počátcích vykazání bylo nutné, aby zpracování tohoto úkonu ve správním řízení prováděli odborně zdatní příslušníci, kteří měli určité zkušenosti s aplikací uvedené právní normy. Problémy se vyskytovaly v případech*

ústního vyhlášení rozhodnutí a následném písemném zpracování. V některých případech, po uplatnění řádného opravného prostředku proti rozhodnutí hlavním účastníkem řízení, nebyl vyžádán potřebný počet kopií odvolání, ke kterému měl právo zaujat stanovisko, vyjádřit se i vedlejší účastník řízení. Po přijetí nového zákona o Policii ČR k nastíněným problémům nedochází, jelikož se vykázání řeší v rámci oprávnění policisty, kdy tento faktický úkon je podstatně jednodušší a tímto došlo de facto i ke zrychlení řízení v případech aplikace institutu vykázání“.

3. S3

- *„Ve sledovaném období, tedy od 1.1.2009, jsme zaznamenaly nárůst nízko prahových klientů, tedy těch kteří nekontaktovali policii nebo v uvedeném případě nedošlo k vykázání násilné osoby. U uvedeného však není prokázáno, zda se jedná o změnu přístupu orgánů policie v souvislosti s přijetím nového zákona nebo již o rozšířené povědomí o domácím násilí jako sociálně patologickém jevu. Přicházející klienti jsou instruováni o možné pomoci, kterou může intervenční centrum poskytnout“.* Tohoto poučení, jak mají od klientů zjištěno, se jim dostává jak od lékaře nebo spolupracující organizace, tak od policie, která poučí osobu ohroženou domácím násilím, předá kontakty na IC a další organizace i v případě, kdy nedojde k vykázání.
- *Jak bylo dále podotknuto, „v rámci Jihočeského kraje se podstatně zlepšila spolupráce mezi zainteresovanými subjekty, probíhá vzájemná komunikace a policie vystupuje iniciativně i v dalších fázích řízení“ (zprostředkuje kontakt, zabezpečí splnění úkolu, doručí písemnost apod.).*
- *Dále vidí ještě určitý dluh vůči násilné osobě. „Při odevzdání klíčů od společného obydlí je tato osoba poučena o svých právech vztahujících se k vykázání a o možnosti dočasného náhradního ubytování. Dále s touto osobou nikdo nepracuje. Na tomto úseku chybí systémová práce, jakékoli poradenství a pachatel je potenciálně stále nebezpečný svému okolí“.*

4. S4

- *Pracovnice hovoří o skutečnosti, že „zcela jistě vlivem jednoduššího postupu začala policie, zvláště v roce 2010, více využívat oprávnění dle zákona o policii*

v porovnání s dřívější právní úpravou. Pozorují rovněž vhodnější jednání ve vztahu k oběti. Nejedná se pouze o poučení při vykazání násilné osoby a zprostředkování kontaktů, ale o celkově vstřícnější přístup. Jedná se o změnu v chápání problematiky domácího násilí. Policisté pochopili, že se jedná o problém, který má negativní devastující dopad na ohrožené jedince a zvláště děti“.

- Jak dále jedna oslovená poznamenala, ve vlastní praxi řešila případ: „Oběť ani při vstřícném přístupu policie a vykazání násilné osoby nedotáhla situaci do konce a byla následně opětovně napadena, kdy došlo k hrubějšímu a intenzivnějšímu jednání ze strany násilné osoby. Takové počínání oběti již není výzvou pro policii, ale zde musí učinit opatření OSPOD, který je povinen učinit kroky k zajištění bezpečnosti dětí“.

5. S5

- „Policie řeší již pouze výsledné jednání násilné osoby. Není záležitostí policie řešit prevenci. Přínosem pro postup policie je, že vykazání se řeší v jiné oddělené rovině, samostatně od trestně právní roviny, která na vykazání a řešení požadavků dle občanského soudního řádu nemá vliv. Využitím institutu vykazání dává Policie ČR ohrožené osobě prostor řešit problémy postupně, po uvážení a v klidu, případně i za pomoci jiných subjektů“.
- „Obecně se dá říci, že policie oběť řádně poučí a informuje o možnostech řešení nastalé situace a místech pomoci. I zde však záleží na konkrétním policistovi, jeho přístupu k vyřešení situace. Informovanost klientů při jejich příchodu je podstatně vyšší než bývala v minulosti. I přesto se však vyskytnou ojedinělé případy, kdy jsou poškozené osobě upřena práva odpovídající jejímu procesnímu postavení (nebylo umožněno nahlédnutí do spisu a pořízení kopie pro občansko právní řízení)“.

4.3 Přinesla změna zákona v možnosti vykazání násilné osoby pozitivu či negativa?

V uváděných odpovědích zcela jasně převažuje názor, že změna zákona přinesla více pozitiv. Jako hlavní je zmiňováno již uvedené odbourání správního řízení a zapracování institutu vykazání přímo do policejního zákona jako oprávnění policisty.

1. S1

- Jak uvedli policisté „nyní se jedná o kompaktní právní normu, veškeré potřebné údaje jsou obsaženy v jedné hlavě zákona a došlo k výstižnější specifikaci oprávnění“.
- „Změna přinesla jednodušší administrativní postup, nejedná se již o správní řízení, kterému každý nerozuměl“. Za malou nedokonalost, kterou však lze vyřešit interním aktem řízení, považují někteří řadoví policisté skutečnost, že pro řešení domácího násilí by měli být vyškoleni a vycvičeni policisté, kteří by jako jediní poté tuto náročnou problematiku zpracovávali.
- V jedné odpovědi bylo konstatováno: „*Pozitivum v novém zákoně je to, že institut vykázání tam vůbec zůstal ať již jako úkon ve správním řízení či v současném znění. Snad tedy již každý pochopil, že se nejedná o privátní záležitost dvou osob. Tímto zákonným ustanovením je jednoznačně sděleno násilné osobě, že to není ohrožená osoba, kdo musí odejít či si hledat náhradní ubytování, ale ten kdo stávající situaci zapříčinil*“.

2. S2

- „*I když pouze na Policii ČR stojí celou vahou řádné vyhodnocení situace a přijetí nezpochybnitelného závěru o vykázání, a to ve velmi krátkém časovém úseku, kdy při nesprávném vyhodnocení jsou důsledky pro policii o to horší, změna zákona je pozitivní a působí velice preventivně. Pro plnění takových úkolů musí být policisté řádně odborně připraveni*“.
- „*Rychlé a řádné vykázání má velký psychologický dopad na pachatele. Není to forma trestu, ale představuje značný zásah do práv osoby. Aniž bych hodnotil možnost resocializace, některý pachatel si po provedení takového vykázání uvědomuje, že udělal něco špatného*“.

3. S3

- Odpovědí na tuto otázku bylo u skupiny S3 zjištěno, že „*rozdíl v právní úpravě se činnosti IC nedotknul. Ve lhůtě dané zákonem dochází k řádnému vyrozumění určených subjektů a ke kontaktu s klientem dochází bezprostředně po poskytnutí*“.

záznamu o provedeném vykázání. Jak upozorovaly po přijetí nového zákona, nedochází tímto k duplicitnímu rozhodnutí o vykázání a o zákazu vstupu“.

4. S4

- *„Vlivem vyššího povědomí ve společnosti o nepřijatelnosti násilného jednání mezi osobami blízkými dochází ze strany poškozených osob k oznámení takového jednání a policie musí konat. Vzhledem ke způsobu, jakým je vykázání upraveno v zákoně a zaběhlé praxi působí Policie ČR pružněji než jsme byli zvyklí před účinností zákona č. 273/2008 Sb., kdy se snažila situaci vyřešit na místě domluvou bez vykázání a oznámení“.*

5. S5

- *„Pozitivem nové zákonné úpravy je možnost jednoduše a rychle provést vykázání, ochránit ohroženou osobu a dát této osobě prostor pro rozhodnutí. V tomto smyslu je tato úprava i negativem, že po takhle provedeném vykázání se bude chtít násilná osoba udržet v dominantním postavení, které je během chvíle ohrožené a provede nepředpokládané jednání v náhlém pohnutí mysli. V tomto ohledu je však zákon dobře koncipován, protože v souvisejících ustanovení dává policii oprávnění poskytnout ohrožené osobě potřebnou ochranu“.*
- *Pozitivní přístup policie při řešení případů domácího násilí spatřují v tom, že „je změnou k lepšímu, když se policie snaží objasnit nejen trestně právní rovinu jednání násilné osoby, ale jde do hloubky každého konkrétního případu při jeho hodnocení a rozhodování o něm. Zlepšila se komunikace s dotčenými osobami na místě a neustále se snižuje počet stížností, tzv. „nářků“ na činnost policie“.*

4.4 Jakým směrem se pohybuje počet vykázání násilné osoby a počet výjezdů k incidentům se znaky domácího násilí?

Než uvedu jednotlivé komentáře a názory použiji pro lepší orientaci v problému oficiální statistické údaje a informace sdělené na žádost, kterou jsem adresoval k rukám krajského ředitele, o poskytnutí údajů o počtu výjezdů k incidentům se znaky domácího násilí.

Tabulka č. 2: Počet vykázaných osob v rámci Jihočeského kraje na počet výjezdů k incidentům se znaky domácího násilí.

Rok	2007	2008	2009	I. Q/2010
Počet vykázaní ⁷³	50	37	35	24
Počet výjezdů ⁷⁴	510	525	495	142

Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole, statistika počtu vykázaných osob je vedena za Jihočeský kraj do kterého od 1.1.2009 není zakalkulován z důvodu oddělení okres Pelhřimov. V roce 2007, 2008 je pod pojem vykázaní zahrnut i zákaz vstupu. I. Q roku 2010 znamená období od 1.1.2010 do 31.3.2010. I k odpovědi policie byl přidán dovětek, že požadovaný údaj nebyl v roce 2009 vzhledem k uvedenému za dané území Pelhřimov zjištěn.

1. S1

- „Nedošlo k výraznému rozdílu v počtu výjezdů k incidentům ze znaky domácího násilí. Přetrvává mírně stoupající tendence oznámení, u kterých nejsou naplněny znaky, a kterou lze přičíst medializaci tohoto problému a zvyšující se informovanosti veřejnosti v této oblasti“.
- „Odhadovaný počet vykázaní násilné osoby je na stejné úrovni. K vyššímu počtu vykázaní došlo po spáchání medializovaného závažného trestného činu v Českých Budějovicích“.

2. S2

- „Změna zákona na počet vykázaných osob nemá vliv. Naplnění znaků domácího násilí se posuzuje podle pomůcky SARA DN, kdy podmínky pro vykázaní násilné osoby zůstaly stejné, nezměnily se za celou dobu trvání institutu vykázaní“.

3. S3

- „V roce 2007 došlo k nevyššímu počtu vykázaní násilných osob. Uvedené bylo způsobeno nabytím účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím a medializací doté doby neprováděného fenoménu. V roce 2009 došlo k poklesu počtu vykázaných“

⁷³ Vitoušová, P., Vykazování v ČR. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>

⁷⁴ Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje, Odbor služby pořádkové policie, č.j. KRPC-20150-2/čj-2010-0200PZ ze dne 6.4.2010

osob, tedy v porovnání s předchozí právní úpravou, což však s největší pravděpodobností bylo způsobeno oddělením okresu Pelhřimov od Jihočeského kraje. V roce 2010 však pozoruji, že dochází k razantnímu nárůstu, kdy ke dni 8.3.2010 bylo již vykázáno ze společného obydlí 15 násilných osob. Na uvedený trend má bezpochyby vliv kauza Malhocký“.⁷⁵

Tabulka č. 3: Počty vykázaných osob za jednotlivá období v Jihočeském kraji.⁷⁶

	2007	2008	2009	2010
Leden		1	6	3
Únor		4	5	5
Březen		3	2	16
Duben		3	1	
Květen		1	5	
Červen		2	3	
Červenec		7	4	
Srpen		2	3	
Září		4	0	
Říjen		5	3	
Listopad		1	1	
Prosinec		4	2	
celkem	50	37	35	24

4. S4

- Respondenti skupiny S4 uvedli: „I přes mohutnou mediální kampaň zůstává domácí násilí stále poznamenáno velkou latencí. Počet případů vykázaní se zvolna zvyšuje, ale i přes prováděnou osvětu nebývá toto jednání oznámeno. Poškozená osoba bere násilí na ní páchané jako kolorit. Zvláště pokud je násilí dlouhodobé a je plně rozvinut u ohrožené osoby syndrom týrané ženy“.

⁷⁵ Otevřený dopis pozůstalých po manželích Malhockých, Mikuláš Malhocký /16.02.2010/ citace 11.04.2010 dostupné z <http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/192279-otevreny-dopis-pozustalych-po-manzelich-malhockych.html>,

⁷⁶ Vitoušová, P., Vykazování v ČR. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/r64>

- *„Nemáme poznatky o případném zneužití oznámení ve prospěch ohrožené osoby ba spíše naopak. V případě opakovaného násilí, kdy došlo k viditelnému zranění ohrožené osoby, nebyl incident policii oznámen a poškozená osoba se rozhodla vyřešit situaci pouze v občansko právním řízení“.*

5. S5

Při rozhovoru se zaměstnanci zahrnutými ve skupině S5 byly odpovědi částečně rozdílné.

- *„Došlo ke zvýšení počtu vykázaných osob, a to zvláště v poslední době. Uvedené lze dokázat i zvýšeným počtem klientů, kterým byla poskytnuta pomoc. Policie ČR se již nebojí konat, mají jasně definované pojmy a stanovené podmínky pro vykázaní přímo zákonem. Pod zvýšený počet vykázaní se podepsala i zvýšená informovanost veřejnosti o tomto protiprávním jednání a v neposlední řadě i medializace některých případů domácího násilí. Na jednání násilné osoby má vliv i požití alkoholu, ztráta zaměstnání a s tím spojených sociálních jistot, což bylo typické právě pro poslední dobu“.*
- *Jiným způsobem podala vyjádření další nezisková organizace, kde se respondent domnívá, že „i přes obrovský pokrok v informování společnosti o nebezpečnosti takového násilí se stále jedná o pověstnou špičku ledovce. Domácí násilí je velice skryté a velmi těžce se odhaluje. Zvláště pak jeho těžší formy. Vyšší počty vykázaných osob byly pouze při zavedení institutu vykázaní a to vlivem medializace problému. Po 1.1.2007 bylo i daleko více dotazů od klientů k domácímu násilí, protože měli pochybnosti zda se v konkrétním případě nejedná o domácí násilí. Jinak v dané lokalitě nedošlo k výraznému pohybu ve statistických ukazatelích a z tohoto pohledu se situace jeví jako stabilizovaná“.*

4.5 Jaká je spolupráce mezi subjekty, které řeší problematiku domácího násilí? Kam by měla spolupráce směřovat?

V uvedené otázce se již zcela promítl subjektivní názor jednotlivých respondentů.

1. S1

Škála odpovědí u skupiny S1 byla tak široká, že se prakticky nedá vyslovit nějaký, byť zavádějící závěr.

- Odpovědi od jednoho extrému, že „*mezi jednotlivými subjekty, mimo zákonné povinnosti při sdělení údajů formou záznamu, neprobíhá jakákoliv spolupráce či komunikace*“, (což byl pouze subjektivní nepodložený názor) se dostaly až k idylické bezproblémové spolupráci.
- V některých odpovědích byl vyřčen požadavek na zavedení jakési zpětné vazby v rámci které by byla policie informována dotčenými orgány o dalším vývoji ve vztahu mezi dotčenými osobami, aby se formou prevence dalo předejít případnému násilí. „*Mohlo by dojít k propojení a zdokonalení informačních systémů pod správou MPSV ČR do kterých by policie vkládala zjištěné údaje a ze kterých by naopak mohla pro svoji činnost zpětně čerpat*“. Ke spolupráci zde bylo sděleno, že „*tak jak je jednostranně nastaven informační tok, tak je chápána i spolupráce mezi subjekty*“.
- Dalšími bylo sděleno: „*vše vychází od policie a z důvodu problematické dosažitelnosti pracovníků spolupracujících organizací v mimo pracovní době, ve které se děje podstatná část vykázání, je bližší součinnost nereálná*“.
- Další názory, že „*policie plní úkoly v dikci zákona a ostatní organizace z vykonané práce těží*“, byly odpověďmi bez reálného podkladu a po provedení dotazů se ukázaly jako zavádějící, sebelítostivé.
- Další poukazovali na neobjektivní hodnocení ze strany některých nestátních neziskových organizací, zvláště když „*bez znalosti okolností případu nebo po zavádějícím způsobem jednostranně popsáném jednání, vynášejí soudy v neprospěch policie. K vyššímu kreditu policie by přispělo, pokud by činnost na místě incidentu i hodnocení rizik prováděli specialisté v oboru*“.
- „*Vykázání by se mohlo po příslušné legislativní úpravě ubírat tím směrem, že na základě získaného poznatku či oznámení osoby by orgány policie (ex off) podezřelou násilnou osobu bezprostředně zajistily, což lze i podle současné platné úpravy, dle § 26 odst. 1 písm. a) zákona o policii. Tak jako doposud by policisté zjistili veškeré údaje o osobě z dostupných evidencí, provedli by šetření na místě a*

ohledání místa činu. Sepsali by příslušné záznamy podle pomůcky SARA DN a zadokumentovali podání vysvětlení případných svědků. Evidence pro získání údajů by byly propojeny mezi zúčastněnými subjekty a obsahovaly by potřebné informace, popř. by orgány policie neprodleně informovaly pracovníky dalších státních organizací, kteří by doplnili potřebné údaje, např. o sociálním prostředí, výchově dětí apod. a v souladu s ustanovením § 26 odst. 2 by policisté zajištěnou osobu spolu s dokumentací k případu předali soudu, který by o vykázání rozhodl ještě ve lhůtě stanovené v odst. 3, tedy do 24 hodin od počátku zajištění osoby. Vyrozumívání IC a další pomoc ohrožené osobě by mohla zůstat nezměněna“.

- *Další hodnotili spolupráci zúčastněných subjektů „jako dobrou, jsou vybudovány komunikační mosty i základy pro následující spolupráci v rámci interdisciplinárního týmu“.*
- *Rovněž byla některými policisty „velice kladně hodnocena spolupráce s orgány OSPOD při zajištění ochrany a bezpečí dětí přítomných při incidentu“.*
- *Poměrně často byla pozitivně hodnocena spolupráce s IC. Rezervy byly spatřovány v přístupu a ve větší osvětě organizací typu Bílý kruh bezpečí, Linka bezpečí apod.*
- *„Přínosem řadovým policistům by bylo důkladnější ucelené školení, seznámení s novými přístupy při řešení incidentů a poskytnutí informací odbornými pracovníky z vně resortu k postupu v různých mimořádných či jinak specifických situacích“.*

2. S2

- *„Spolupráce je na dobré úrovni od samého počátku institutu vykázání, tedy od účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím, a to zvláště ze strany IC, OSPOD i NNO. Tyto organizace měly zvláště v počátcích účinnosti zákona více informací, jejich pracovníci byli kvalitně vyškoleni a v případě, že byli přítomni na místě incidentu dokázali znalostí problematiky pomoci ke zdárnému vyřešení případu“.*
- *„Spolupráce musí nutně probíhat na základě, v mezích a způsobem stanoveným zákonem. V rámci diskuze je nutný konstruktivní a otevřený postoj. Je nepřijatelné, aby policista z jakýchkoli pohnutek nesplnil povinnost danou mu zákonem“.*

- Velice pozitivně hodnotili spolupráci v rámci interdisciplinárního týmu a spolupráci s Intervenčním centrem.

3. S3, S4

Ze skupiny S3 a nakonec i S4 zazněl názor:

- *„Spolupráce je na dobré úrovni. Nezastupitelnou roli při spolupráci jednotlivých subjektů v oblasti ochrany oprávněných zájmů poškozených osob hrají nestátní organizace“.*
- Dále se vyjádřili shodně i v duchu: *„V současné době je nedostatek poraden na odborné sociální poradenství, kdy pracovníci těchto organizací jsou schopni poskytnout požadovanou odbornou pomoc ohrožené osobě“.*
- *„Intenzivní činnost vyvíjí v rámci Jihočeského kraje interdisciplinární týmy jehož nedílnou součástí a koordinátorem je IC. Za jednotlivé okresy jsou na jednání přizváni zástupci NNO (azylové domy, poradny, krizová centra), členové příslušných OSPOD a představitelé příslušných orgánů činných v trestním řízení (soudci, státní zástupci a policie). V rámci malých územních částí se spolupráce mezi jednotlivými subjekty odvíjí i na bázi osobních kontaktů“.*

4. S5

- Pochvalu za práci na velmi vysoké profesionální úrovni sklidil Interdisciplinární tým i od respondentů skupiny S5. *„Diskuze vedená v tomto prostředí je otevřená, jednotlivé složky jsou dostatečně informovány a výsledkem jednání je přijetí platných soudů tak, aby se do budoucna předešlo případným pochybení. Se znalostí věci se rozebírají i konkrétní případy, které byly spojeny s řešením určitých specifických problémů, včetně zobecnění závěrů. Informace o přijatých závěrech by však měly být předány všem ostatním kolegům jednotlivých zúčastněných pracovníků, podřízeným policistům apod.“.*
- K otázce dále uvedli: *„záleží vždy na lidech chtít problém vyřešit a na komunikaci mezi uvedenými subjekty“, „záleží hodně na osobním přístupu každého jednotlivce, na lidech. Ale každý by měl beze zbytku naplnit při plnění povinností dikci zákona, tedy splnit co je jeho povinností, protože na jeho práci navazuje činnost dalšího subjektu“.*

- *„Dobrá spolupráce není o výkonu nad rámec činností stanovených zákonem (nikdo nechce např. po policii, aby činila úkony ke kterým není kompetentní, například poskytování alternativních služeb) ale o dobré komunikaci ze které se vyvinou dobré vztahy“.*

4.6 Kazuistika

Domácí násilí – případ k zamyšlení

Následná případová studie se odehrála v Jihočeském kraji, ke kterému byl vázán provedený výzkum, ale ke spáchání skutku mohlo dojít na kterémkoli jiném místě. Aktéry případu jsou svobodný muž (nar. 1979) a žena (nar. 1970), rozvedená. Po déle trvající známosti spolu žijí jako druh a družka ve společné domácnosti již 5 let. V době trvání svazku se jim narodila dcera, se kterou byla poškozená v době incidentu na mateřské dovolené. Dále má poškozená ještě jednu dceru z prvního manželství (nar. 1989).

Ke spáchání skutku došlo počátkem roku 2009. V této době nebyla rodina ani jednotlivé osoby v hledáčku či evidencích státních orgánů. V okolí byli vnímáni jako ukázkové a bezproblémové soužití. V uvedeném případě byli partneři opilí, čímž by bylo možno vysvětlit agresivitu v jednání, které mohlo skončit závažným následkem. To nic nemění na obsahu kauzy, kdy tématem je domácí násilí, které zůstalo neřešené. Dne 1.3.2009 před 02.00 hod. se dcera poškozené vrátila domů z oslavy, kterou pořádala její sestřenice. Na oslavě byla přítomna i matka se svým druhem, avšak z oslavy odešli dříve. Po příchodu domů zahlédla za pootevřenými dveřmi ložnice, jak na posteli v předklonu klečí matčin druh. Tento byl zcela nahý. Prošla dále do svého pokoje a za chvíli uslyšela křik matky, která se dovolávala dcery o pomoc. Ta po příchodu do ložnice zjistila, že matka je v obličeji od krve, ležela nehybně přikrytá peřinou a druh ležel též přikrytý v posteli vedle matky. Uvedenou událost dcera oznámila telefonicky na policii. Po návratu do ložnice zjistila, že matka je nahá a má spoutané ruce i nohy. V průběhu uvolňování spoutání zjistila, že matka krvácí, a proto poranění oznámila na linku tísňového volání. Po příjezdu sanity byla poškozená převezena na gynekologické oddělení spádové nemocnice. Po příjezdu hlídky policie

bylo provedeno ohledání místa. Na posteli a v těsné blízkosti na zemi byly zadokumentovány jednotlivé části spodního prádla a rovněž pánské kalhoty. V levé části postele, na prostěradle byla zjištěna rozsáhlá krevní skvrna. Při okraji postele byla nalezena obinadla a mimo jiné se v ložnici nacházela videokamera, na níž byl natočen snímek spoutané poškozené.

V průběhu šetření byla poškozená ošetřena na gynekologicko – porodnickém oddělení s krvácejícím defektem levého stydkého pysku. Dále při ošetření byl zjištěn hematom s otokem na horním víčku levého oka, beze změny na oční kouli. Na dolním rtu vlevo drobná oděrka s podslizničním krevním výronem. Na pravé straně krku je zjištěna skupina povrchních oděrek a podkožních krevních výronů, které byly zadokumentovány. Dalším poraněním byly krevní výrony a otlaky na předloktích rukou nad oběma zápěstími a rovněž pod koleny a nad kotníky.

Z podání vysvětlení, které učinil druh poškozené vyplývalo, že si občas zpestřují sexuální život tím, že družku před souloží znehybní tím, že ji sváže. V rámci těchto sexuálních praktik ji nikdy nebil či trýznil. Připustil, že občas drží družku při souloží stiskem za krk. Ke zranění poškozené uvedl, že si ho neumí vysvětlit a má tzv. „okno“. Z podání vysvětlení poškozené vyplývá, že po příchodu domů si šli lehnout, kdy druh jí svlékl ošacení včetně spodního prádla a při tom se vulgárně vyjadřoval. Poté, když ležela v posteli na zádech, ji pravou rukou přimáčkl za krk. Přimáčknutí bylo silné, měla pocit na omdlení a špatně se jí dýchalo a mluvilo. Potom ji otočil a svázal jí ruce za zády. Svázání bylo pevné, cítila se nepříjemně. Snažila se svázané ruce vyvléci, ale to se jí nepodařilo. Poté došlo k pohlavnímu styku, který druh přerušil a dále s ní manipuloval a otočil ji. Když vedle ní klečel, ucítila prudkou bolest. K bolesti nedošlo při souloží. Mimo samovolného kousnutí do rtu a zranění v oblasti genitálií se poškozená k dalšímu zranění ani ke vztahu s druhem nevyjádřila. Dcera poškozené využila svého práva a k prošetřované události i celkovým rodinným poměrům se odmítla vyjádřit.

V uvedené věci byl vypracován znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, z něhož plyne, že krevní výron na víčku levého oka mohl vzniknout úderem o střední intenzitě otevřenou dlaní či pěstí ruky druhé osoby. Oděrka rtu

s podslizničním krevním výronem mohla vzniknout stisknutím rtu mezi zuby, což odpovídalo výpovědi poškozené. Podkožní krevní výrony a oděrky na krku vznikly působením tupého násilí menší až střední intenzity, např. stisknutím krku prsty druhé osoby. Při pevném stisknutí krku rukou mohla být poškozená bezprostředně ohrožena na životě. Hrozilo by zadušení. Otlaky na končetinách vznikly tlakem měkkého podélně vedeného předmětu, obinadlem. Poranění pochvy vzniklo působením násilí středně velké intenzity objemným hladkým předmětem (láhev, ruka druhé osoby, erotická pomůcka apod.). Celkový charakter manipulace podezřelého s poškozenou osobou vyjadřoval rysy sexuální agrese s potenciálně nebezpečím pro oběť.

K uvedenému případu je nutné poznamenat, že veškerá šetření, zajištění stop a provedení výslechů prováděl policejní orgán mužského pohlaví. Po příjezdu hlídky obvodního oddělení na místo oznámení se již poškozená ve společném obydlí nenacházela. Po provedeném šetření a zadokumentování oznámení byla věc předána ke zpracování orgánu služby kriminální policie a vyšetřování. Uvedený orgán zpracoval událost v trestně právní rovině, kdy poškozená využila svého práva a dle ustanovení § 163 odst. 1 trestního řádu neposkytla souhlas nutný k trestnímu stíhání osoby, vůči které byla v době spáchání činu druhem. O události byl sepsán úřední záznam o výjezdu k incidentu se znaky domácího násilí po návratu poškozené do místa společného obydlí a to v době, kdy se již zamítavě vyjádřila k trestnímu stíhání podezřelého druha. Vzhledem ke skutečnosti, že v důsledku uvedených údajů nebylo spatřováno naplnění všech znaků potřebných pro klasifikaci jednání jako domácího násilí dle pomůcky SARA DN a nedalo se důvodně očekávat, že by došlo k útoku vedenému proti životu, popřípadě zdraví anebo též svobodě nebo nadměrnému závažnému útoku proti lidské důstojnosti, nedošlo ani k vykazání podezřelé osoby ze společného obydlí.

Podle zákona o policii a platných interních směrnic došlo k zaevidování incidentu do evidencí příslušných informačních systémů. Protože nedošlo v konkrétním případě k vykazání násilné osoby, není událost ani oznámena na IC či OSPOD. Poškozená osoba je poučena o možnosti a kontaktních místech, kde může vyhledat případnou pomoc.

5 Diskuze

Z právní úpravy vyplývá a získané výsledky nám i potvrdily daný stav, že policie má dostatek prostředků jak zjištěnému domácímu násilí čelit. Škála možných opatření, kterými policie může pomoci oběti domácího násilí při ochraně před jednáním násilné osoby je dostatečně široká. Policie na místě vyhodnotí rizika jednání a rozhodne, jakým způsobem bude v dané věci pokračovat. Samotné posouzení incidentu, zda se jedná o domácí násilí, je však nesmírně složité. Objektivní zhodnocení situace na místě události je naprostou a nepostradatelnou nutností. Od rozhodnutí policisty, jako orgánu první instance, se následně odvíjí celý další postup. Chybným posouzením a rozhodnutím dojde vždy k frustraci jedné ze zúčastněných stran. Zde se shodují s L. Čírtkovou, která uvádí, že nesprávně zvládnutý první kontakt může vážně poškodit všechny účastníky domácího násilí (včetně dětí), kdy za největší chybu považuje zlehčování závažnosti domácího násilí anebo naopak jeho přeceňování.⁷⁷ Může dojít k neposkytnutí ochrany a pomoci ohrožené osobě a na druhou stranu k poškození osoby, která byla jako násilná nesprávně označena. V posuzovaných věcech se vždy jedná o problém či příběh dvou stran, který se nějakým způsobem vyvíjel. Vzhledem k jeho privátní podstatě podléhá určité úrovni latence. Na jednu stranu sama oběť v některých případech z pochopitelných důvodů (syndrom týrané ženy) nepřistupuje aktivně k vyřešení situace. Druhým důvodem může být lhostejnost či nedostatečná informovanost okolí (společnosti) aktivně zasáhnout. Policie jako represivní složka však řeší až vzniklý stav. Jak již bylo zmíněno v předchozí části, pokud incident se znaky domácího násilí řeší specializované skupiny složené z odborně připravených a vyškolených pracovníků policie, jedná se pouze o ojedinělé pracoviště. Uvedené skupiny se nezřizují zákonem o policii, ale vyčleněním v rámci ředitelství na základě interního aktu řízení. Vzhledem k tomu, že ani po více než třech letech od účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím, tedy možnosti vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, nejsou takové skupiny ustanoveny a zřízeny, domnívám se a výzkum to potvrzuje, že k takovému kroku chybí vůle odpovědných vedoucích činitelů. Na stejném principu již dávno pracují výjezdové skupiny SKPV ke zpracování závažné trestné činnosti nebo rovněž

---

⁷⁷ Čírtková, L. *Poznámka recenzentky*. Kriminologický sborník. 2008, č. 3, str. 27-28

úzce specializovaná skupina dopravních nehod. Uvedené skupiny již v praxi dávno potvrdily, že pokud je případ již od samého počátku zpracováván specialisty v oboru, je lépe zadokumentován a je vyšší pravděpodobnost jeho zdárného ukončení. Zakročující hlídka služby pořádkové policie, tedy místně příslušného oddělení, by na místo incidentu vyjížděla se stejným prvotním úkolem, zabránit protiprávnímu jednání a zajistit místo činu a osoby, pro činnost dalších složek. Zde se prakticky výzkum shoduje (viz výsledky kapitola 4.1.) s popisem postupu orgánů policie jak uvádí P. Střílková a M. Fryšták.⁷⁸ Není ani v souladu se společenským trendem, aby ochrana života, zdraví, zajištění a ochrana osobnostních práv apod. byla méně důležitá než např. zadokumentování škody na vozidlech. V takovém případě by zjednodušení procesního řízení, prováděné specialisty, mělo mít vliv i na řešení samotných případů domácího násilí. Podstata pomoci ohrožené osobě institutem vykázání, tedy vykázání násilné osoby ze společného obydlí na dobu 10 dnů, zůstala zachována. Při správném posouzení znaků, rizik a okolností domácího násilí úzce specializovaným policistou, při uplatnění současného způsobu vykázání kvalifikovaným pracovníkem, bude zaručeno přesné provedení úkonu se silným psychickým dopadem jak na pachatele, tak i na poškozenou osobu. I když se ustanovení specializovaných skupin zdá jako jediný správný způsob, lze vést dialog i o zmíněné variantě vykázání násilné osoby soudem. Jednak z toho důvodu, že tento způsob vykázání je legální i dle stávající právní úpravy, a dále se výsledky práce shodují s názorem J. Voňkové, že při podání návrhu ohroženou osobou na vykázání násilné osoby, který nepodléhá povinné kauci na vydání předběžného opatření příslušným soudem⁷⁹, může soud rozhodnutím kombinovat vykázání násilné osoby a zákaz navazování styku s navrhovatelem, a to bez potřeby řešit situaci cestou policie. A pokud vezmeme v ohled kolizi dvou základních práv, kdy tedy priorita práva a postup při jeho uplatnění byl jednoznačně vyřešen nálezem Ústavního soudu⁸⁰ včetně toho, že zásah do soukromí a rodinného života je možno provést na podkladě zákonného oprávnění, nezdá se mi úplně šťastné řešit tak závažný zásah do

---

⁷⁸ Střílková, P., Fryšták, M. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. s.48

⁷⁹ Voňková, J. et al. Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku, s. 20

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ČR č. 4/94 Sb., publikovaný pod č. 46 ve svazku 2 Sbírký nálezů a usnesení ÚS, který byl vyhlášen pod č. 214/1994 Sb.

osobnostních práv, jakým bezesporu vykázaní je, příslušníkem policie zařazeným na základním útvaru policie. Nastalá situace by se dala řešit následujícím způsobem: policie by měla povinnost obstarat kompetentnímu orgánu podklady z evidencí, záznamy z místa incidentu, dokumentaci místa (v případě přítomnosti dětí vyjádření OSPOD) a tyto důkazy ve stanovené lhůtě předložit společně s předvedením osoby k rozhodnutí příslušnému soudu.

Když jsem se již dostal k podkladům z evidencí, nemohu nezpomenout dva ze znaků nutných pro naplnění domácího násilí, tedy opakování a dlouhodobost a také eskalaci násilí. V případě záznamů v rejstříku trestů nebude problém s výpisem ani v poměrně krátké době, zatímco při spáchání přestupku, pokud by se nejednalo o osobu projednávanou v místě trvalého bydliště, k čemuž při místní příslušnosti k projednání přestupku a případně i k migraci obyvatel nemusí dojít, je získání takového záznamu prakticky nemožné. Zde potom jako substitut pro potřeby policie slouží záznam z informačních systémů o evidenci osoby spojené s incidentem se znaky domácího násilí, což vyplynulo z provedeného výzkumu. Uvedený poznatek se však dá získat pouze oprávněnou osobou v rámci příslušného kraje. V uvedeném místě je nutné opětovně poukázat na již zavedenou a funkční paralelu. V případě spáchání přestupku, který podléhá bodovému hodnocení v systému evidence řidičů, pokud bylo pravomocně rozhodnuto správním či policejním orgánem o vině je v systému proveden záznam, ať se přestupce jednání dopustil kdekoli na území České republiky. V případě spáchání takového přestupku, který byl vyřízen uložením pokuty v blokovém řízení, ze záznam v evidenci řidiče objeví během velmi krátké doby a je kdykoliv oprávněnou osobou zjištělný.

S takovým přestupcem se poté dále pracuje. Má možnost absolvováním kurzu za daných podmínek odepsat část trestných bodů, či v případě dosažení hranice pozbývá řidičské oprávnění a musí po uplynutí lhůty prokázat odbornou způsobilost. Naskýtá se zde tedy otázka: Jaký je rozdíl v ochraně života, zdraví a majetku či mají tyto hodnoty jinou cenu v provozu na pozemních komunikacích a jinou v rodinném životě? Pracuje se s obětí, což je bezesporu dobře, ale na násilnou osobou (popř. osobu vykázanou) se

zapomíná. Provedený výzkum napovídá ve shodě s L. Čírtkovou⁸¹, že by násilné osobě měla být dána možnost (povinnost) vejít do kontaktu s Probační a mediační službou, které by byl poskytnut prostor pro práci s násilnými osobami dříve než dojde ke spáchání trestného činu. Otázka terapeutických programů pro agresory není vůbec řešena. Absolvování takového antiagresivního programu násilnou osobou by mohlo být podmínkou k využití dispozičního práva poškozenou osobou, nebo by na něm mohlo záviset právo styku s dětmi.

Na delší diskuzi by dále bylo udělování souhlasu dle § 163 odst. 1 trestního řádu v případě, že by trestný čin nebyl kvalifikován jako týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZk. Nejedná se tedy i ve výše uvedené kauze o další z možných případů typu „vyšetřování je skončeno, zapomeňte“? V uvedeném případě je téměř nemožné zjistit výskyt domácího násilí bez toho, aniž by poškozená osoba vstoupila do kontaktu s vyškolenými pracovníky neziskových organizací nebo IC. Jednalo se tedy v popsané kauze o exces, který z důvodu intimních skutečností nechtěl nikdo z rodiny rozšiřovat, nebo o strach, který nutí poškozenou setrvat v násilném vztahu a který podle stejných symptomů popisuje J. Voňková jako syndrom připoutání.⁸² Tato oblast je včetně ustanovení § 163a odst. 2 TŘ, podle kterého nelze dát souhlas dle § 163 odst. 1 TŘ po marném uplynutí poskytnuté lhůty v délce nejvýše 30 dnů, pokud se poškozený ihned nevyjádřil, tak široká, že by mohla být obsahem samostatné práce. K tomu se váže na druhou stranu i případná oznamovací povinnost o spáchání trestného činu spojeného s domácím násilím, která by byla dána subjektům, které se při plnění vlastních úkolů setkávají i s uvedenou problematikou.

System pomoci oběti domácího násilí by mohl být řešen i systémem dávek sociální pomoci, na které by oběť měla nárok v případě prodloužení doby vykazání osoby v rámci předběžného opatření. Pokládám za samozřejmost, že by takový systém musel být řádně ošetřen, aby nemohlo dojít ke zneužívání finančních prostředků.

---

⁸¹ Čírtková, L. *Místa pomoci a podpory pro násilnou osobu*. Kriminalistický sborník. 2008, č. 3. s.27-28

⁸² Voňková, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. s.72

Jakékoliv podobné opatření se však nedá provádět bez důkladné preventivní činnosti. Společnost musí být neustále průběžně informována o projevech domácího násilí, aby se alespoň z části potlačily skryté těžší formy tohoto typu kriminality.

Přístup orgánů policie od doby účinnosti zákona o ochraně před domácím násilím je dle ostatních zúčastněných subjektů stále lepší a profesionálnější jak ve vztahu k ohrožené osobě, tak i ostatním subjektům. Vývoj interdisciplinárního týmu a rozvoj vzájemné spolupráce při řešení jednotlivých incidentů se znaky domácího násilí jsou zásadní záležitostmi, které se objevují i v zákoně č. 135/2004 Sb., na ochranu před domácím násilím. Jak vyplývá ze zjištěných údajů od respondentů, které harmonizují s údaji Diecézní charity České Budějovice⁸³ v rámci Jihočeského kraje si tyto základní otázky interdisciplinární tým plní.

Kromě splnění stanoveného cíle bakalářské práce byly položeny dvě výzkumné otázky. Stručně lze shrnout odpověď k první otázce dotazující se, jakým způsobem se nový zákon o policii promítl do vlastní práce orgánů policie při řešení případů domácího násilí; že zhodnocením vyslovených názorů na úroveň pomoci oběti domácího násilí a její změnu v souvislosti s přijetím zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR bylo zjištěno, že přijetím uvedeného zákona došlo ke zdokonalení pomoci ve smyslu povinnosti vykázané osoby nenavazovat styk a zdržet se jakéhokoli kontaktu s ohroženou osobou a dále možnosti v poskytnutí krátkodobé ochrany osoby. Avšak vzhledem k dalším nabízeným možnostem pomoci oběti domácího násilí se nezdá být z pohledu respondentů nová zákonná úprava institutu vykazání dostatečně výraznou změnou. Další sociálně právní a preventivně výchovná opatření ve vztahu k jednotlivým aktérům domácího násilí, zvláště pak k jeho obětem a k dětem vyrůstajícím v tomto prostředí, již přísluší dalším státním institucím v součinnosti s nestátními organizacemi.

Rovněž u druhé otázky, zda došlo se změnou v postupu v případech vykazání i ke změně v přístupu příslušníků policie při jednání a zpracování incidentu se znaky domácího násilí lze odpovědět, že postup policejních orgánů při řešení incidentů vykazujících znaky domácího násilí se v případech vlastního vykazání dle právní

---

⁸³ Diecézní charita České Budějovice, Setkání interdisciplinárního týmu. Dostupné z WWW: <http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=49>

úpravy účinné od 1.1.2009 zrychlil a zjednodušil. Policejní intervence je ve většině případů základem pro další postup v řešení problému. Podklady z policejního zákroku, popřípadě z dalšího vyšetřování, mají pro další osud osoby ohrožené i násilné, včetně jejich nezletilých dětí eventuálně dalších blízkých osob, podstatný význam. V uvedené oblasti došlo ke zřejmému posunu v přístupu policistů, který byl způsoben zvláště zjednodušením normy a podřazením vykazání do oprávnění policisty, které je ve spojení s interními akty řízení snadno aplikovatelné.

6 Závěr

Na základě uvedených skutečností lze zcela jednoznačně konstatovat, že přijetí zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR se promítlo do práce policie v oblasti domácího násilí určitým zjednodušením a zpřehledněním faktických úkonů, poskytnutím vyššího stupně možné ochrany ohrožené osobě bez použití prvků trestního práva, což se v konečném důsledku promítlo i postupně vzrůstajícím počtem vykázaných osob a z tohoto úhlu pohledu má tedy vliv na úspěch při potírání tohoto nežádoucího sociálně patologického jednání.

I když se po přijetí zákona o ochraně před domácím násilím jedná v případě nového zákona o Policii ČR o další legislativní krok k potlačení tohoto problému, je potřeba i nadále hledat postupy, jak této otázce čelit. Mimo preventivní mediální agitace a osvěty k prolomení a částečnému odstranění latence v diskutované oblasti lze přijmout další opatření neprávní povahy.

Takovým návrhem, který se opírá o výsledky práce, je zřízení výjezdových skupin specializovaných pracovníků či alespoň důkladné vyškolení úzce spolupracujících specialistů zaměřených na problematiku domácího násilí v rámci běžného výkonu služby. Problematika domácího násilí je oblastí natolik specifickou, že by Policie České republiky měla začít do budoucna uvažovat o vytvoření speciálních týmů odborníků, kteří se tímto fenoménem budou zabývat centrálně z důvodu jednotného postupu při řešení jednotlivých incidentů.

7 Seznam použitých zdrojů

- BEDNÁŘOVÁ, Zdena., MACKOVÁ, Kateřina., PROKEŠOVÁ, Hana. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí*. MPSV, 2006. 139 s. ISBN 80-86878-50-3.
- BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven : žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí: Příručka pro současné a potencionální oběti*. Přel. Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila., VITOUŠOVÁ, Petra., et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : příručka pro pomáhající profese*. Praha: GRADA Publishing, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. Domácí násilí – nová legislativa první rok v praxi. *Kriminalistický sborník*. Praha. 2008. roč. LII, č. 3, s. 3 – 8.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky : domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: GRADA Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
- ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. *Kriminalistika*. Praha. 2006. roč. 39, č. 3, s. 187-199, ISSN 1210-9150.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3., vyd. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.

- FRYŠTÁK, M. et al. *Trestní právo hmotné: Zvláštní část. 2.*, zcela přeprac. a dopl. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 170 s. ISBN 978-80-7418-040-8
- JELÍNEK, J. K trestně právnímu postihu domácího násilí. In *Předneseno na konferenci Právo proti domácímu násilí konané ve dnech 6.6.-7.6.2005 na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Kriminalistika*. Praha. 2005. roč. 38. č. 4. s. 257-264, ISSN 1210-9150.
- MARVÁNOVÁ, B.- POKORNÁ, D.- TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
- PROKOP, M. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. 79 s. ISBN 80-210-4059-9.
- STŘÍLKOVÁ, P.- FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7418-020-0.
- ŠEDIVÁ, Marie. aj. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. 55 s. ISBN 978-80-239-9449-0.
- VOŇKOVÁ, Jiřina.- SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2.*, přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. 194 s. ISBN 978-80-903626-7-3.
- VOŇKOVÁ, Jiřina aj. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3.
- VOŇKOVÁ, Jiřina – SPOUSTOVÁ, Ivana. *Vaše právo: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 5.*, aktualiz. vyd. Praha: proFem, 2006. 75 s. ISBN 978-80-903626-4-2.

- VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 6., aktual. a dopl. vyd. Praha: proFem, 2010. 95 s. Dostupné také z WWW: http://aa.ecn.cz/img_upload/e86dd7311cf60fc96af019aef3dc233c/VasePravo_vyd_6_2010_1.pdf. ISBN 978-80-903626-9-7

Zákony a předpisy:

- Zákon č. 135/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (zákon o ochraně před domácím násilím), ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46, s. 1628-1632.
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ze dne 21. června 1991 ve znění pozdějších předpisů.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. In *Sbírka interních aktů řízení Policejního prezidia České republiky*. 2006, částka 208.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ze dne 17. července 2008 ve znění pozdějších předpisů.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166 ze dne 23. prosince 2009, o provádění vykázaní.
- Metodická příručka ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 1/2010 ze dne 4. ledna 2010, k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní.

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů.
- Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. *Trestní zákon: Komentář I. díl.* 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 721 s. ISBN 80-7179-896-7.
- Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. *Trestní zákon: Komentář II. díl.* 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 1719 s. ISBN 80-7179-896-7.
- Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti ve znění pozdějších předpisů. Dostupný také z WWW:
<<http://portal.justice.cz/justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=5119&d=106381>>
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů.

www stránka:

- VITOUŠOVÁ, Petra. Vykazování v ČR, porovnání vývoje v letech 2007 až 2009. In *Domácí násilí* [on line]. Praha: Bílý kruh bezpečí, 14.07.2009 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazovani-v-cr-porovnani-vyvoje-v-letech-2007-az-2009/r186>>.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Oběti domácího násilí.* [on line]. Help24.CZ - tématické články (psychologie). c2009 - [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW:
<http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasili>.
- MALHOCKÝ, Mikuláš. *Otevřený dopis pozůstalých po manželích Malhockých.* [on line]. České Budějovice, 16.02.2010 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW:

<<http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/192279-otevreny-dopis-pozustalych-po-manzelich-malhockych.html>>.

- *Setkání interdisciplinárního týmu* [on line]. Diecézní charita České Budějovice, c2008-2010. [cit.2010-04-05]. Dostupné z WWW:
<<http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=49>>.

8 Klíčová slova

Seznam použitých klíčových slov:

- domácí násilí,
- násilná osoba,
- ohrožená osoba,
- Policie ČR
- týrání osoby,
- vykázaná osoba,
- vykázaní.